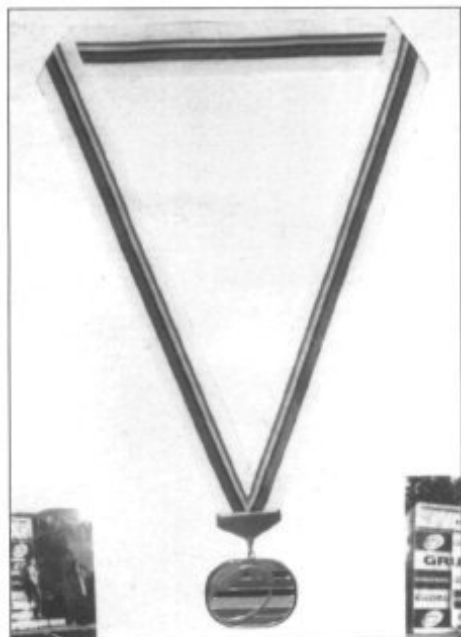

flor de card

Sant Llorenç des Cardassar * Agost-setembre de 1997 * núm. 241

Margalida Fullana

En els campionats del món de bicicleta de muntanya que se celebraren a Suïssa el passat mes de setembre, la nostra paisana Margalida Fullana va guanyar la medalla de bronze, la més alta distinció esportiva aconseguida mai per un llorencí. I si no hagués romput la cadena quan només hi mancava un quilòmetre per arribar a la meta, tenia pràcticament assegurada la d'argent, una desgràcia que es veié compensada per les mostres de coratge i apèl amb què l'acompanyaren els espectadors quan ja anava corrent amb la bicicleta a l'espatlla. Per tot, la nostra admiració i la més cordial enhorabona.

Na Marga ja pertany, per tant, als esportistes d'élite, un lloc que s'ha guanyat a pols i a força de moltes hores de sacrifici i poques ajudes oficials, si exceptuam la beca que li va atorgar fa uns anys el nostre Ajuntament. Provenint d'una família humil i de tradició ciclista, el mèrit d'haver arribat tan amunt és ben seu i com a tal s'ha de valorar.

El ciclisme de muntanya, essent encara relativament jove, és el parent pobre de l'esport de la bicicleta, sobretot a Mallorca, en què l'espectacle i l'interès del públic es decantaven abans per la pista -en temps d'en Timoner- i ara per la carretera, gràcies a les retransmissions televisives del Tour el Giro i la Vuelta i al relleu que va agafar aquests darrers anys en Miguel Induráin. I si es tractàs d'un esport/espectacle d'aquests que generen tanta publicitat televisiva no en parlem, perquè si la medalla aconseguida per na Marga fos de futbol, bàsquet o atletisme és ben segur que no la deixarien passar pel carrer de tant de cas que li farien.

Per als vinents tres anys -amb possibilitats de què siguin quatre- la nostra corredora ha fitxat per un equip nordamericà, l'Spezialized, un dels més importants del món en el que respecta a bicicletes de muntanya, el que permet augurar-li un futur encara més brillant que el que ha tingut fins ara. Esperem que sigui així i que pugui passejar el nom del nostre poble pels quatre vents del món, i representar Espanya a les vinents olimpíades.

Enhorabona i coratge!

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca)

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Agost/setembre de 1997

Número 241

Dipòsit legal: 765-1973

Edita: Associació cultural Flor de Card

Imprimeix: Gràfiques Muntaner (Manacor)

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza

Guillem Quina

Joan Santandreu

Guillem Soler

Col.laboren

Josep Cortès	Marga Fullana	Portada
	Consultori sentimental	20
	Tal dia com avui	20
Guillem Pont	Els qutare clotets	3
	L'Escola Nova	17
Domenge/Ramon	Entrevistes	4
Diversos	Batec	6
Antoni Sansó	15 anys de PSM	9
Dolors Sánchez	L'estació	10
Pere Santandreu	Què costaria...?	12
Jaume Galmés	Lira d'Or	13
	Trakl	15
Xavier Lloveras	La poesia del mil.lenni	14
Joan Vallespir	Col.laboració	16
Joan Rosselló	El pregó de les festes	18
Llodrà/Umbert	De què es queixen...	21
Domenge/Febrer	Sards i tuaregs	22
Xesc Umbert	El temps	24
Maria Galmés	Si lleu...	26
	Comptabilitat	
Ignasi Umbert	Recuperem l'estació	27
Nicolau/Simonet	Demografia	28
Bel Nicolau	Distribució	

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus propis autors.

MESTRE GABRIEL MAS

El Sr. Mas és un home baixet que engoleix un caramull de pastilles després de cada menjada (*Aquesta és per l'infart -ja n'he tinguts dos, saps!- aquesta perquè l'altra no m'espatlli l'estómac...*).

I des de fa més de vint anys és el seleccionador de la Federació Catalana de Ciclisme. La seva vida són els velòdroms i la seva meta les properes olimpíades.

Confessa ésser amic de Guillem Timoner i de molts altres corredors mallorquins que coneix de quan compartien pista i suor (*Llavors no era com ara, conyl, érem ciclistes perquè no hi havia res més... Ara no. Veus aquesta, el seu pare té un important restaurant a Tortosa. I aquell altre tres cotxes en el garatge...*).

Va néixer en Es Coll d'en Rabassa. Però viu a la muntanya a dues hores de Barcelona (*Tenc unes quantes pomeres i cirerers, també tenc una mica d'hort...*). És casat amb una dona natural del País Basc i, entre ells parlen castellà (*No en tenc cap de problema amb la llengua, ni els meus fills tampoc, tu mateix...*) però, malgrat tot i malgrat, també, els anys de vida a Barcelona encara conserva certa cadència "mallorquina": la consuetud, alguns mots... no menten sobre les seves arrels.

De vetlada, cercant una mica de fresca, fèiem xerradeta: sobre els corredors, sobre el futur d'aquests, sobre el passat personal...

Em va impactar i sorprendre la seva emoció en recordar eixides de la guerra. Després de tants d'any veure espiretar un ulls assossegats i transparents arriba al cor.

Dels desastres de la guerra del trenta-sis se n'ha parlat molt, encara que potser no suficientment. Però una cosa és sentir-ho contar i l'altra haver-hi tingut pell estesa.

No hi entenc de ciclisme. Però les relacions establertes entre la dotzena de jovenells/elles amb les cames afaitades i "torrat" de ciclista -cames, braços i cap- diven molt de la tolerància i del saber-fer d'en Mas, un català d'arrels mallorquines.

1997

Cal recordar bé aquesta data: Mil nou-cents noranta-set.

Aquest estiu potser representa una fita de futur. Guardem-ho, per tant, en una d'aquelles tavelles del cervell que adesiara ens recreen els records. El que hem viscut no és susceptible d'un incontrolat emmagatzemat a qualsevol indret, no.

L'assassinat d'Angel Blanco a nivell de l'Estat. I la dissortada mort de Lady Diana a nivell mundial han evidenciat, potser involuntàriament, l'enorme poder d'influència que sobre els nostres sentiments i els nostres pensaments i opinions tenen els mitjans de comunicació, fonamentalment la televisió.

Una televisió que, desenganyem-nos de pressumptes ètiques professionals, sempre estara al servei del propietari de la cadena i dels beneficis econòmics -capital- que proporcioni.

Des d'aquesta perspectiva resulten ben comprensibles les

lluites polítiques que s'amaguen rera el control ideològic d'una cadena o d'un sistema determinats.

Asèpsia?... Solament aparent, gràcies.

AIXÒ S'ACABA!

Els diaris no en parlen gaire, però és cert i segur.

Les revistes, ni les del cor ni les altres, tampoc no s'hi dediquen gens.

A les tertúlies radiofòniques parlen de tot i molt. Però ni de passada esmenten el tema.

I els pocs programes, de les llargues hores de televisió, que de passada comenten el fet, ho fan a hores de tan poca audiència que passen totalment desapercibuts.

Però, malgrat tot, la realitat és inqüestionable. No faig referència a abstraccions ni a filosofia, ni a vocabulari -on la "realitat" sempre resulta discutible o, si mes no, matisable-, faig referència a mesures concretes: quilògrams, tones...

I la realitat assenyala que utilitzam i abusam d'uns recursos naturals que són limitats. Ni el plom, ni el ferro, ni el zinc, ni l'or, ni la plata... són matèries il·limitades a la Terra.

Sense anar més enfora els científics assenyalen que, mantenint l'actual consum, queda petroli pels següents quaranta anys. I després s'ha acabat!

Us imaginau un món sense el petroli i els seus derivats?

Idò això, a l'any 2037.

CASA RÚSSIA

Crec que el títol del film era aquest però no n'estic del tot segur.

"Ell" era l'actor escocès Sean Connery, que va treure un paperàs. D'"ella" no en record el nom però era ben agradable (ja se sap que en el cinema els bons sempre són formosos i els dolents lletgets, que quasi mai tenen necessitats corporals i que poden beure molt sense engatar-se). La pel·lícula anava d'espies i em va enganxar. (I ja resulta difícil que un film de televisió pugui enganxar algú! Entre talls, llum, renous... té cert mèrit seguir el fil argumental).

De tot el que vaig sentir, vaig anotar tres frases en un paper. De les tres, dues han estat font de reflexions posteriors. Són aquestes:

"Qui és Dante, com et guanyes la vida?"

Una visió ben pragmàtica de l'ésser personal. Pel guionista del film una persona no es defineix per allò que pensa, ni per allò que sent, ni per allò que té. Una persona es defineix exclusivament en funció d'allò que fa. (Ja es bo saber que a altres cultures la mesura de la definició personal és la professió)

"La meua única patria ets tu"

En el film una fitorada cursilona d'enamorament que queda molt bé. Però també un fort missatge d'individualisme. Hi ha res més sota la manta de les aparences i dels mots?

Guillem Pont

Els Pets

L'horabaixa de dia 15 d'agost, i després de les proves de so, ELS PETS I ELS OCULTS ens concediren una estoneta i poguérem xerrar amb ells del treball que porten a terme.

Les preguntes que els fèrem quasibé són les mateixes; pensem que tant un com l'altre es poden englobar amb el que coneixem com a música pop-rock. Val a dir que cada un dels grups componen les seves pròpies músiques i les seves lletres, i que la gent que els segueix pot opinar que són prou diferents.

De totes maneres, s'ha de dir que tant Ocults com els Pets de tot d'una connectaren amb el públic assistent al concert, fins i tot en Lluís Galvaldà va manifestar en públic, lo bé que s'engrescava aquest amb la seva música.

El concert és pot qualificar d'un gran èxit, tant pel que fa al públic com a la qualitat dels grups que actuaren.

El motiu que ens portà a fer aquesta xerrada no fou altre que conèixer un poc més d'aprop el que pensen els grups que ens visiten per les festes de Sant Llorenç; també cal dir que no podiem entrevistar a tots els que ens visitaren en aquest programa de festes tan ampli, per-tant la selecció fou cap als grups que mouen la joventut del nostre poble.

Qui formau el grup?

Joan Reig a la bateria, Falin Cáceres al baix, i un servidor de vostès, Lluís Galvaldà posa la veu i toca la guitarra insonora, el guitarrista de veritat és Marc Grau, el teclista Toni Saigi, Xupi i les Il·lufes, la meua germana Annabel Galvaldà i Lu, la nova d'aquest any.

Quin any us vàreu formar?

Uff!!! Ja en fa dotze... molts no? Nosaltres tres (el baix, la bateria i la veu) ens vam conèixer pràcticament, pràcticament! als cotxes de les nostres mares, perquè som de la mateixa edat, de la mateixa quinta del 63; potser sigui la raó perquè duram tant.

Amb quina intenció vàreu formar el grup?

Amb la intenció de beure de franc als pubs i distreure'ns els dissabtes. Ara ja ens fan pagar per beure...

Aquests nom d'on surt?

Ens vam juntar amb la colla i vam començar a dir noms i els pets va esser al que va tenir menys vots, i vam decidir que aquest seria el nostre nom.

Les vostres actuacions han estat possibles fora del PPCC?

No.

Ho heu intentat?

No, no s'hi han matat molt en provar-ho, però tampoc no tenim cap complex d'inferioritat, com sembla que tinguin altres grups, que pareix que si no toquen fora dels PPCC no són grups de veritat. Nosaltres, si ens demanen per tocar-hi i hi ha una demanda real, encantats de la vida, sempre que sigui amb la nostra llengua i la nostra cultura, però malgrat tot, jo puc dormir cada vespre, dormo ben tranquil. A més, per anar a Madrid i tocar davant de 30 persones no hi veig el motiu.

Vos ha condicionat la llengua? Per què no cantau en castellà?

No ens ha condicionat. Cantar en una llengua és prendre partit d'una manera de fer coses i té la seva part positiva i la seva part negativa. Tampoc no ens agrada victimitzar-nos perquè cantam en català, estem molt contents perquè caguem en català, pixem en català i fem l'amor en català. El qui no li agradi que no ens escolti, que per això hi ha la llibertat d'expressió i democràcia. Es diu així, oi?

Qui fa les lletres i qui posa música. Qui dona la cara?

L'última pregunta crec que es contesta ella sola (l'entrevista només es va realitzar a Lluís Galvaldà). A l'hora de fer les cançons, la majoria les faig jo, però després hi ha el Joan que amb tota la mala idea del món només en fa una, però... em beuré l'orgull!, acostuma a fer la millor... Només en fa una i sempre és la millor, sempre em guanya, jo em faig un fart de fer cançons... després ve ell amb una i resulta esser la millor.

Vos agrada anar a concerts?

Sí molt, hi anem molt. Nosaltres més que músics ens considerem fans de la música. Anem a tot tipus. Si et digués els darrers concerts que hem assistit et faries creus, anam a tot tipus de concerts, des de flamenc, pop rock, musica dance...

Creis que els mallorquins estam condicionats per viure a una illa, sobretot pel que fa a la música?

Jo no em considero ningú per opinar sobre els condicionaments dels mallorquins perquè no els conec i no m'agrada gens la gent que ve de fora opina i jutja.

El pont entre les illes és gran o petit?

En el nostre cas és molt petit. Tenim l'experiència del País Valencià i les illes. Al PV fa tres anys que no tocam, aquí cada any tocam dos o tres cops i el públic és igual d'entusiasta que a qualsevol punt de Tarragona o Lleida. O sigui que on hi ha un vertader pont és al PV i el principat; aquesta és la impressió que jo tinc dos o tres cops a l'any.

Quin missatge intentarieu transmetre avui vespre?

Nosaltres no intentem transmetre cap missatge, perquè ho trobo molt pretencios. Nosaltres intentem que la gent balli, i si a més a més podem donar la nostra opinió sobre les coses que ens preocupen o ens interessen, molt bé; però no tenim cap missatge. El missatge nostre és que cadascú s'ha de fer el seu propi missatge. Nosaltres opinem molt sobre política, cultura però no és perquè volguem donar un missatge és perquè ens agrada dir el que pensem, però és la nostra opinió.

Projectes de cara al futur?

El projecte més immediat és acabar la gira que tenim, a part que la setmana que ve anam a la Catalunya nord a gravar un vídeo-clip de la cançó "Una estona de cel".

Ocults

Qui formau el grup?

Formam el grup en Toni Nicolau, cantant i guitarrista, en Jaume Nicolau, al baix i coros, el bateria Biel Ferrer, l'altre guitarrista i acordió és en Carles Grimalt; tots aquests quatre som de Manacor i després hi ha Andreu Martínez, l'altre guitarrista, que és de Barcelona.

Quan vàreu formar el grup?

Bé, nosaltres vam començar a funcionar com a trio l'any 85, però no va esser fins el 87 que vàrem gravar el primer disc, que va passar bastant desapercebut. Érem un grup que fèiem versions i va esser a partir de l'any 90, amb LP "Pa amb oli nacional" quan realment podríem dir que va començar l'etapa de més renom.

Per què aquest nom?

Ens vàrem posar ocults perquè els tres components que formàvem el grup tocàvem a altres grups diferents, i ens reuníem per fer versions, érem un poc clandestins, il·legals... ocults.

Però abans vos nomíeu Ocultos...

Sí perquè el 87 vàrem començar a fer versions i totes eren en castellà perquè defensàvem el castellà enfront de l'anglès. Quan començam a compondre temes propis per gravar teníem el dilema de català o castellà, llavors el primer disc que gravàrem el 87 era sempre bilingüe, i no va esser fins l'any 89 que vam decidir cantar en català a l'LP "Pa amb oli Nacional", un canvi radical dins la trajectòria del grup, i no tenia sentit mantenir el nom en castellà. Va esser el proper LP "Mallorca sempre" que ens normalitzam lingüísticament.

Amb quina intenció vareu muntar el grup?

En principi era per passar-nos-ho

bé, mai no pensàvem celebrar el 10è aniversari.

Les vostres actuacions han estat possibles fora dels PPCC?

No. La situació socio-política que existeix a Espanya després de 40 anys de dictadura i 20 anys magres de democràcia fan que no trobem un autèntic reconeixement a Madrid de veure Espanya com un territori multinacional. Està claríssim que el mitjà de comunicació que depenen de Madrid no tenen el més mínim interès en potenciar el gallec, l'euskera o el català.

Us ha condicionat la llengua?

Sí, però vàrem arribar a la conclusió que qualsevol músic que compona, fa cançons pròpies, grava i vol arribar a la gent ho ha de tenir clar, que el mercat no admet ambigüitats en temes de llengua. O haviem de cantar en català o en castellà, i nosaltres vam decidir cantar en català. I bé, si som sincers, cantar en català, en contra del que la gent opina, té molts desavantatges perquè el territori és més petit. És més difícil poder sobreviure cantant en català que no pas en castellà, i això hi ha gent que no ho entén.

Qui fa les lletres posa música i dona la cara?

Jo (Toni Nicolau).

Us agrada anar a concerts?

Sí, de fet tenim gusts musicals molt diferents, i també hi ha la diferència d'edat entre el més jove i el més gran: 15 anys. Hi ha molta diversitat, cada un té els seus herois, els seus gusts. El que ens agrada sobretot a l'estiu a Mallorca és anar de concerts, com l'altre dia, que érem aquí a veure "Jarabe de Palo". Voldria dir que el seu bateria havia fet unes col·laboracions amb nosaltres al disc "A contravent".

Creis que els mallorquins estam condicionats pel fet de viure a una illa?

Sí, crec que estam molt condicionats. De fet, a nosaltres se'ns va plantejar una situació molt difícil i radical l'any 91, quan ens vàrem donar compte que si ens volíem agafar la música seriosament, no anar de bauxa, que és el que fa el 90% dels grups a Mallorca i per tot, ostres!, quan veiérem que haviem venut quatre discos i que ens estaven cridant per anar a tocar a Catalunya... idò, ens plantejàrem agafar-nos-ho seriosament. I aquí vàrem veure que sí que et condiciona esser d'una illa, perquè quan vàrem arribar a Catalunya i ens vàrem treure el capell i vam dir: Eil, nosaltres som els Ocults i feim això... la gent ens va començar a descobrir, però era el quart LP que editàvem i molta gent no coneixia la nostra trajectòria anterior.

Però així deixau Mallorca penjada...

Això ens ho varen dir els primers anys que érem a Barcelona, però el fet és que nosaltres tenim més concerts allà que aquí, i gràcies a tot plegat podem sobreviure i donar ales a aquest projecte. Basta veure el panorama de grups per comprovar que és difícil.

Quin missatge intentaréu transmetre?

Intentaré transmetre un missatge molt clar: que la vida pot arribar esser bastant agradable. De fet a mi em fa molta il·lusió tocar aquí avui a Sant Llorenç, i especialment a la plaça de l'Ajuntament i no al camp de futbol, ja que allà pareix que treuen la gent del poble.

Projectes de cara al futur?

Jo volia empapar-me de Mallorca aquest estiu i estic fent feina a noves cançons que començarem a gravar el més de novembre i segurament sortiran pel mes de gener, si tot va bé.

J. Domenge i F. Ramón

STIL IMATGES

Foto Lis
Sant Llorenç

ESPORTS

Un cop més, i com ja ve essent habitual en els darrers mesos, na Marga Fullana torna omplir un espai dins la secció del *Batec* de Flor de Card.

Segurament no importaria contar la notícia, ja que tots els lectors deuen estar ben assabentats de la important gesta que aconseguí la corredora llorencina.

El diumenge dia 21 de setembre es va disputar a la localitat Suïssa de Chateau D'Oex el campionat del món de Mountain Bike i dins els grapat de ciclistes que formaven l'equip espanyol hi havia na Marga, qui per molts d'entesos era una de les favorites per aconseguir una medalla (bastava repassar els seus darrers resultats aconseguits a la copa GRUNDIG).

Tot i que la cursa no començà massa bé -recordem que la corredora va sofrir una caiguda-, la força i el coratge que sempre han caracteritzat na Marga la portaren fins al segon lloc, però novament la mala pata pujà a la bicicleta de la llorencina i es va rompre la cadena. Faltava més o manco 1 km per acabar la prova; ràpidament i fora perdre gens de temps, la de Liberto, optà per acabar la cursa a peu i empenyent la bicicleta. La corredora que en aquells moments anava col·locada en tercera posició, finalment logrà superar na Margalida, i així aquesta fou qui ocupà la tercera plaça, a poc més de 30 segons de la italiana que uns metres abans l'havia avançada.

A la seva arribada a Mallorca fou

rebuda per un petit grup de llorencins, qui volgueren esser els primers en felicitar la ciclista. Entre les persones que anaren a rebre-la al moll de Palma hi havia lògicament els seus pares i familiars, el batle, el regidor d'esports... Posteriorment tots ells es traslladaren al Consolat de la Mar on foren rebuts pel president del govern Jaume Matas.

A NA MARGALIDA FULLANA.

El divendres dia 26 na Marga va rebre un petit homenatge de tot el poble de Sant Llorenç, a la plaça de l'Ajuntament. El president de la Federació Balear de Ciclisme, Antoni Vallori, i el director general de Joventut del Govern Balear, Antoni Pastor, juntament amb el batle de Sant Llorenç, Mateu Puigròs i la resta del Consistori foren les persones que encapçalaren l'acte.

Hi hagué una sèrie de regals per na Margalida, qui va dirigir unes paraules al públic assistent. Seguidament, en una pantalla gegant que hi havia instal·lada a l'Ajuntament poguérem contemplar uns petits instants de la cursa. En el moment que la ciclista llorencina entrava a meta empenyent la bicicleta, tot els assistents rebotaren a fer mamballetes.

Per acabar la vetlada i seguir amb les bones tradicions llorencines, el Consistori havia preparat una taula amb begudes, coca i demés queviures.

Durant l'acte es pogueren contem-

plar les bicicletes i els cotxes d'assistència que tenen a l'equip de la llorencina. També es va confirmar una de les notícies que feia temps que circulaven pel món de la Bike: el fitxatge de na Fullana per l'equip Mountain Dew Specialized, un dels equips punters dins la Mountain Bike, i que pot portar na Marga a aconseguir grans èxits en els pròxims anys.

Haurem d'estar preparats per més festes.

PUJADA A LLUC A PEU

El primer dissabte de setembre, coincidint quasibé sempre amb les festes de la Mare de Déu Trobada, tingué lloc la pujada a Lluc de la part forana, i de Sant Llorenç en partí una bona comitiva. Val a dir que de cada any son més els qui s'engresquen a tresscar muntanya tot robant estones a la matinada, partint fosca negra d'Inca, joiosos i engrescats, i arribant amb la primera claror, cansats i retuts, al santuari de la patrona de Mallorca. Un tassó de xocolata calenta i un *donuts*, descansar sobre la gespa i tornar cap a la vila, quasibé tots adormits, dins el darrer bus.

LA MARE DE DÉU TROBADA

Tres setmanes després de les festes de Sant Llorenç i tot encetant el setembre tengueren lloc les festes de la Mare de Déu Trobada. Començaren el dia 5 amb la repicada de campanes i el ja tradicional dibuix que els nostres nins fan de la Imatge. El vespre s'inaugurà la tómbola i es va fer un concert de la banda de música. El dissabte dia 6 els nins es feren un fart de riure i disfrutar, tot jugant amb l'APA a menjar síndria i desferrar monedes. El capvespre tingué lloc el primer concurs de cans de mostra damunt guàtlera sembrada, un interessant partit de futbol i un de bàsquet. Tocant al vespre tothom que volgué pogué menjar un tros de coca i peix a darrera la Sala mentre escoltaven l'orquestra que va animar la vetlada.

A la ja clàssica cicleturistada del diumenge varen esser molts els qui s'hi apuntaren; tots els que no tengueren son o vessa agafaren la bicicleta i partiren tirant cap a Cala Millor, on els esperava un entrepà, begudes, fruita i ensaïmada. El vespre, el Grup llorenç de comèdies ens

oferí l'obra de teatre "Només una nit". Des del *Batec* tant sols volem suggerir que fora millor posar en escena una altra obra d'un parell d'anys ençà que no la mateixa que ens oferiren per les festes de Sant Llorenç d'enguany, ja que la vetllada de teatre és una de les més concorregudes de les festes.

Dilluns dia 8, dia de la Mare de Déu, va ésser probablement el dia amb més participació, ja que molta gent anà a l'ofici i a cercar el brot d'alfabegueria. Després la directiva de la *Tercera edat* oferí un sopar als majors del poble i els altres es pogueren esbravar de ballar a la plaça de l'església, amb el grup Tramudança.

Hem de remarcar també que a *Sa Nostra* tingué lloc una exposició de ceràmiques de la manacorina Maria Llull Galmés. Molta gent a lo millor no tengué l'oportunitat de visitar-la, ja que aquesta activitat no estava inclosa en el programa de festes.

FESTES DE SANT LLORENÇ ACTES INFANTILS

Pels més petits també hi havia un atractiu programa d'activitats preparades. Tot començant acompanyaren les xeremies pels carrers del poble anunciant que començaven les festes. El diumenge dia 10 tingueren lloc els jocs populars i tradicionals, amb un alt índex de participació: els nins corregueren les cintes, esquerdaren olles, prengueren un gelat, corregueren les canyes i, ja per acabar ben rodó el matí, vingué un excel·lent mag que ens deixà bocabadats amb la seva màgia; posteriorment, gran pluja de confetti i globus davant ca s'Escaleta. Contents i ben cansats cada un partí a dinar cap a ca seva. El dilluns els petits pogueren gaudir al pati de ca ses monges d'una vetllada de teatre amb la representació de *Na Caputxeta vermella*. Dimecres 13, en remull!, ja que tengué lloc el dia de la natió, amb jocs aquàtics per tots aquells que es volgueren llevar la calor pegant un capficó dins la piscina. I per acabar, el divendres quinze, al camp de futbol es realitzà la Diada del joc cooperatiu, on els nins corregueren, pintaren, i es cansaren a voler amb diversos tallers pensats perquè el nin aprengué a col·laborar i treballar en grup. A les 13, i ja per acabar, tots els que volgueren pogueren acabar el jornal amb el peus en remull.

FESTES DE SANT LLORENÇ EXPOSICIONS

A les festes d'enguany poguérem gaudir d'un ampli ventall d'exposicions per visitar. Sense pretenir ésser uns grans crítics d'art, ni tant sols uns amables observadors sinó uns simples visitants, us oferim una relació del que es pogué contemplar:

Exposició filatèlica. La VI exposició filatèlica organitzada pel grup filatèlic *Gent cardassana*, ens oferí una acurada selecció de diversos segells que aquests grans col·leccionistes tenen a bé presentar-nos. Qui volgué se'n pogué dur un sobre amb el mata-segells commemoratiu dels 300 anys d'història del castell de sa Punta de n'Amer.

Exposició de les activitats dutes a terme a les escoles-tallers dirigides per n'Antònia Tous. Poguérem observar un gran conjunt de pintures, cartells, dibuixos, quadres, *collages*, etc. d'al·lots de distintes edats i també es va poder comprovar el grau de maduresa artística i els progressos fins a una pintura més depurada. Tal volta hem de dir que l'espai no era de les dimensions adequades, o la il·luminació de la sala era insuficient, però tot just entrant donava la sensació de sobrecàrrega de l'espai o d'acaramullament d'obres, i possiblement deixaves de veure coses que tal volta eren interessants.

Exposició d'escultures de Miquel Díaz del Campo (Xim). Sota el suggerent títol "L'art d'animar l'espai", Xim ens convidà a capbussar-nos en la pròpia essència de la matèria. Comprovant que el ferro, que per natura sembla fred, adquiria formes càlides, zoomòrfiques, al·legòriques, formes que pareixia que havien d'abandonar llurs pedestals per enlairar-se, o, en paraules d'en Mateu Sanxo: "En Miquel, conrea la seva obra en els fruitos camps de l'art abstracte i els sembra d'imatges que fugen a qualsevol explicita significació, uns camps on hi corren divertides les formes, fetes, per ventura encalçant els moviments de les ombres, uns camps allunyats de la realitat, no de la vida".

Exposició d'art jove. A ca ses monges tenguérem l'oportunitat de contemplar una eclèctica exposició dels artistes que per ventura més se sentirà a parlar en un futur no gaire llunyà. Cal destacar l'obra escul-

tòrica en ferro i vidre de Cati Aguiló Vila i les pintures de Marta Matamalas Morey, Ana Carreres, Martí Mayo i de Francisco Fernández Ginés, a més dels dos grans quadres de la llorencina Aina M. Llull.

Exposició de Jaume Alzamora. Sota l'explicit "Nua", Jaume Alzamora ens oferí una supèrbia col·lecció de quadres en els que la simplicitat del traç no esdevé una concepció a la pressa per acabar, sinó que és fruit d'un estadi del que algú identifica com l'art de saber llevar i no carregar amb ratlles inútils l'estudi del moviment d'un enamorat del cos femení. A més d'utilització de terres creava una texturació única a cada un dels quadres esdevenint "Nua", no tan sols una invitació a la vista, sinó una provocació al tacte. Tal volta l'elecció de l'espai no era ben bé l'adequada, ja que la presència de mobles i antiguitats entorpia o si més no distreia l'atenció de poder contemplar les obres.

TEATRE

A finals de juliol i començaments d'agost se celebrà a Barcelona el festival d'estiu *Grec-97*.

La sala Beckett fou l'escenari on es dugué a terme l'obra de teatre *Valencia* de l'autor Paco Zarzoso. La direcció fou d'en Rafel Duran i a les ordres d'aquest llorenci sis actors donaren vida als personatges, l'entramat del qual consistia en què tu eres el convidat d'honor a una festa en la qual no coneixies ningú.

Cal destacar l'enginy i l'experiència que hi posà el director del muntatge, perquè al públic sortís entusiasmat.

Cal dir també que aquesta mateixa obra es va representar els dies 11 i 12 de setembre al festival de teatre de Tàrraga, obtenint grans èxits.

DIADA DE MALLORCA

El passat 12 de setembre, després de la diada de Catalunya, es va celebrar a Mallorca la I Diada de Mallorca. Una diada envoltada d'estires i afluïxes, ja que sempre s'havia dit i s'havia pensat que la festivitat de Mallorca era el 31 de desembre, quan Jaume I la va conquerir. Cal dir que la festivitat va passar molt desapercbuda a la part forana de Palma. A molts de pobles es va celebrar qualche acte, però a

Sant Llorenç tot va esser nul: la participació de la gent, la informació... fins i tot la repicada de campanes que es tenia prevista per dia 12 a les 12 hores. Ja hem dit que la participació dins el municipi fou nul·la, però hi hagué gent de Sant Llorenç que s'encoratjà i partí cap a Palma per assistir a qualche acte. Això demostra que hi ha llorençins que volen participar en els actes i fer-se sentir com a mallorquins, encara que el seu poble pensi més en altres coses.

CAMINO DE SANTIAGO

Des de sempre s'ha sabut que el director de la revista, en Pep Mosca, ha estat una mica beato i per acabar de demostrar-ho va anar a pelegrinar a Santiago de Compostela. Va fer tot el camí en bicicleta i només portava una copinya i una carabassa (plena d'aquarius), com va fer l'apòstol, segons les estampes.

Així que ja tenim el primer pelegrí oficial de Santiago, i amb títol, ja que n'hi varen donar un on diu que mogut per causes espirituals va anar a pelegrinar. Nosaltres no sabem si va esser l'esperit, les ganes de passejar o per llevar-se moltes culpes... el cert és que és pelegrí oficial i ha posat el títol a l'entrada, a fi que la gent sàpiga que entra a una casa molt devota.

Per ventura no estaria malament que qualche polític prengués llum de na Pastora i també hi anàs, i així mostraria davant el poble el seu penediment per no haver fet les coses com toca. Però hem sentit a dir que no basta una vegada de fer el camí pels polítics. Així i tot, no trobau que nosaltres ja ens conformàrem si hi anassin una vegada?

ESTAM PERDENT LA PLATJA

El darrer mes abans de les vacances ja vam denunciar la problemàtica que hi ha a Cala Millor i a la platja. El dia 11 de setembre va sortir publicat als mitjans de comunicació que la platja perdia la seva arena, ja que els hotels han destruït el sistema dunar. Jaume Servera, membre del departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears, va dir que el problema de Cala Millor és que s'hi ha posat una barrera d'hotels que han aïllat la platja amb la zona de dunes de Sa Punta

de n'Amer, això ha derivat en què es destruis l'equilibri de l'ecosistema de la zona, i per això desapareix l'arena.

No tenim arena, però tenim hotels... idò, no és això el que volem?

FESTES

Per no cansar tant els lectors de Flor de Card intentarem donar una pinzellada al que han estat les festes de Sant Llorenç d'enguany. I com que ja hem parlat de les exposicions i del programa infantil, ara parlarem de la resta d'actes.

Pel que fa a les vetllades hi va haver actuacions/concerts per tots els gusts: rock, ball de saló, de bot, comèdia, recital, música clàssica, una conferència, la primera fira *natura*... Destacarem la indisposició del cantant Joaquín Sabina, que no va poder dur a terme el concert i ràpidament hagueren de contractar dos grups per substituir-lo; així i tot hi va haver molta gent i els joves s'ho passaren d'allò més bé.

S'ha de destacar la incalculable participació a la IV Cursa Popular Nocturna *Més sans que un gra d'all*, que cada any supera les expectatives de l'organització. Veiam si l'any que ve basten les camisetes.

El vilafranquer Tomeu Penya, que cada any vol estar entre nosaltres per les festes, tornà moure molta gent i aconseguí omplir de gom a gom tota la plaça i engrescar la gent de bona manera amb les seves cançons. Les dues al·lotes que l'acompanyaven cantaven com els àngels.

El que més destacàrem, per la seva novetat, fou la fira que se celebrà baix del lema *Recuperem les nostres estacions*. En el recinte incomparable de Son Tàrrrec s'hi muntaren alguns stands, on es podien comprar productes elaborats a Mallorca, molts

d'ells ecològics i artesans, i degustar-ne d'altres com trampó, formatge, vi, mel...

També s'hi va fer una desfilada/demonstració de cavalls, someres, vaques, llaurada amb jou, amb arada amb rodes, etc. També, per als amants de les gloses, un parell de glosadors en feren una demostració.

Hi poguérem trobar música popular, sobretot de les Pitiüses, amb el grup UC, i una volta pels Països Catalans del joves de *Cap on 'nau*. I per si la cosa no acabava de ser rodona, un grup d'havaneres de la Colònia de Sant Jordi engrescà de bona manera els darrers que quedaven per l'estació, que si es torben una mica més haguessin vist sortir-hi el sol.

Esperem que l'any que ve l'Ajuntament tengui iniciatives noves com les d'enguany, i que ens sorprengui positivament.

VOX POPULI

Ja que aviat serà Tots Sants, aprofitarem per parlar del cementiri, a veure si qualcú ens escolta i arreglam qualche cosa.

Per començar, el camí no se sap si és una camada i no es destria si qualche vegada va estar asfaltat.

És sabut que el cementiri està enrajolat i que disposa d'un clavegueram, però si les comportes estan brutes i embussades de fulles l'aigua no es pot escolar i arriba a fer basses, que filtren dins les tombes de la part inferior, provocant una situació molt desagradable.

I és ben ver que la gent és dolenta! Hi ha moltes dones que tiren les flors musties als solars on no hi ha tombes, en lloc de fer-ho allà on pertoca; després peguen foc a aquests nius de brutor i fan malbé les tombes veïnes.

La capella fa pena i no està gens arreglada per si un familiar vol anar a resar als seus difunts. Deixar-la un poc curiosa no costaria res, ja que el museu parroquial està ple d'imatges, i si el fosser l'hagués d'agranar i fregar tampoc no es rompria cap os.

Per deferència als visitants -la majoria d'edat avançada- no estarien malament uns excusats, sempre que no fossin un niu de fems.

J.Domenge, M.Febrrer, F.Fullana,
N.Jaume, F.Ramon i D.Sánchez

15 anys del PSM a Sant Llorenç

Nacionalistes de Mallorca

Va ser pel setembre de 1982 i amb motiu de les eleccions generals d'aquell any quan el PSM es va donar a conèixer a Sant Llorenç amb un escrit damunt Flor de Card, firmat per mi mateix, en el qual demanava el vot pel que havia d'esser el meu partit de llavors ençà. Han passat ja 15 anys d'aquell dia i vull manifestar que han estat també 15 anys de la meua vida dedicats a la política, al PSM i al meu poble.

Durant aquest temps hem treballat junts per aconseguir el que sempre hem dit, un Sant Llorenç millor. La tasca ens ha costat, moltes vegades, haver d'enfrontar-nos durament amb altres partits i altres persones que segons nosaltres no defensaven els interessos del nostre poble, i

ho hem fet sempre amb la cara ben alta, sense haver-nos d'avergonyir mai de la nostra trajectòria política.

La revista Flor de Card està plena d'escrits que corroboren clarament aquesta feina i trajectòria polítiques. Durant aquests 15 anys Flor de Card ha estat i segueix essent el mitjà de comunicació que, amb tota llibertat, hem pogut utilitzar sempre per expressar les nostres idees i aportar les nostres solucions davant els problemes que han anat sorgint. Per això, des d'aquí i amb l'autoritat que creim que ens donen aquests anys de presència a Sant Llorenç, volem manifestar una vegada més el nostre agraïment a *sa revista*.

Durant aquests 15 anys en el poble hem de reconèixer que no sempre les nostres idees han estat escoltades i recolzades -almanco així com haguéssim volgut-, però volem manifestar també que malgrat alguns fracassos importants i alguns errors que amb la crítica de la gent i la nostra pròpia autocrítica hem superat, la feina feta pel PSM ha valgut bé la pena. Creim sin-

cerament que ningú que ens conegui pot negar aquest fet.

La llista de coses aconseguides amb la nostra política ompliria, sens dubte, unes quantes pàgines de la revista, però som conscients que hem de mirar cap al futur, ja que encara queda molt per fer i el PSM és segur que hi tindrà coses a dir. Per tot això seguirem fent feina per aquest poble i aquest país com ho hem fet durant aquests 15 anys, perquè creim fermament en aquest projecte de poble i de país.

Volem donar les gràcies de tot cor a tota la gent que durant aquests anys ens ha fet costat i ajudat en la nostra tasca, perquè sense ells el PSM no hagués pogut arrelar mai a Sant Llorenç. A tots ells volem dedicar aquests 15 anys de vida del PSM a Sant Llorenç, esperant poder comptar per molts d'anys amb la seva col·laboració i ajuda per aconseguir millorar el nostre poble.

Antoni Sansó

PSM-Nacionalistes de Mallorca

Campsa

*amb tota la gamma de carburants
del mercat*

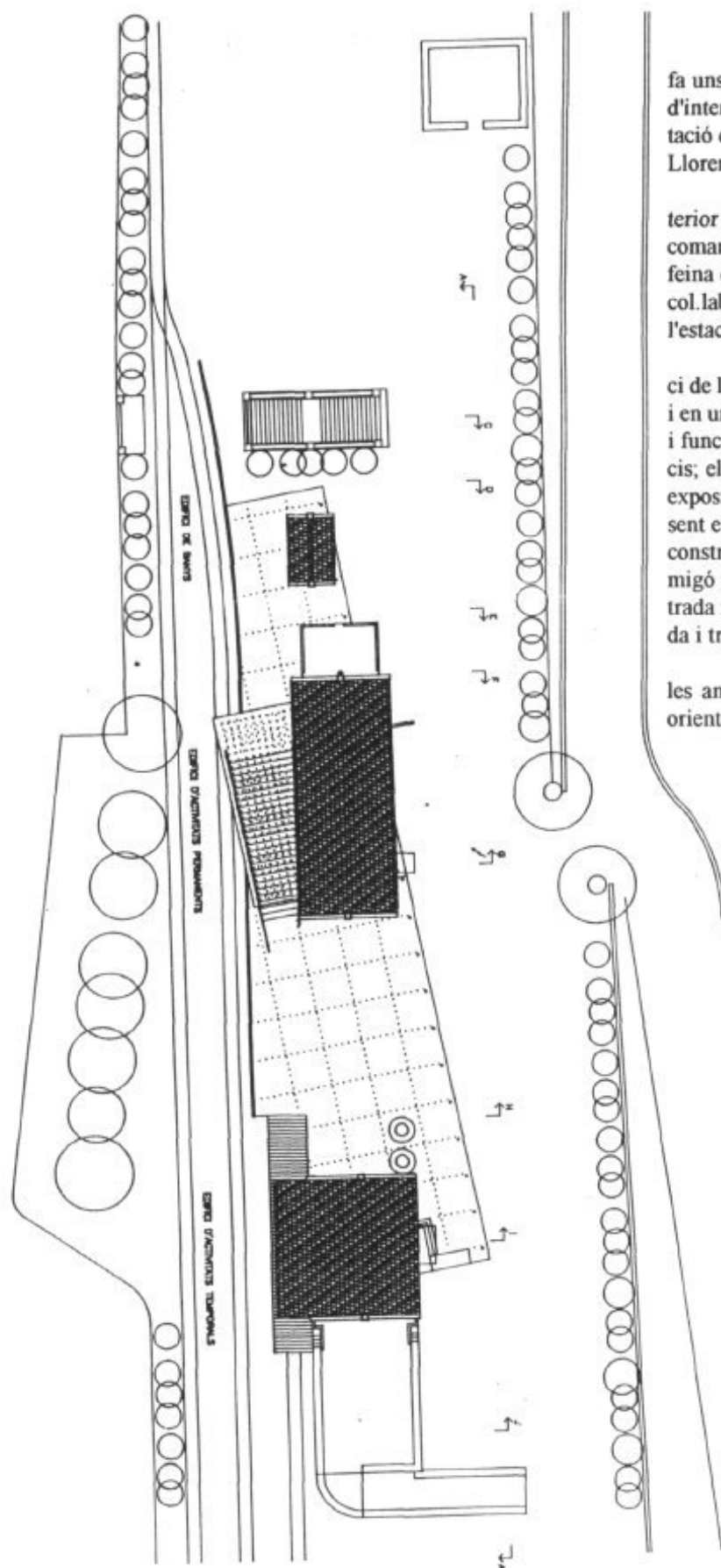
targetes de crèdit i de Solred

*Cra. Palma-Artà, km 55
Sant Llorenç des Cardassar*

Viatges Ultramillor

*Agència de viatges del grup A
Títol 999*

*Carrer del Sol, 10
Cala Millor (Mallorca)
Tel. 585720*

Per tal que ens explicàs de què anava la cosa, tenguérem fa uns dies una xerrada amb n'Antònia Genovart, decoradora d'interiors, qui com a projecte fi de carrera ha fet una rehabilitació del grup d'edificis que formen l'estació del tren de Sant Llorenç.

En un principi el seu projecte només contemplava l'interior dels edificis, però quan el presentà a l'equip de govern li comanaren una intervenció que també integràs els exteriors, feina que n'Antònia ha duit a terme amb l'arquitecte amb qui col·labora, en Pep Casasayas. El projecte va estar exposat a l'estació durant els actes que s'hi celebraren per les festes.

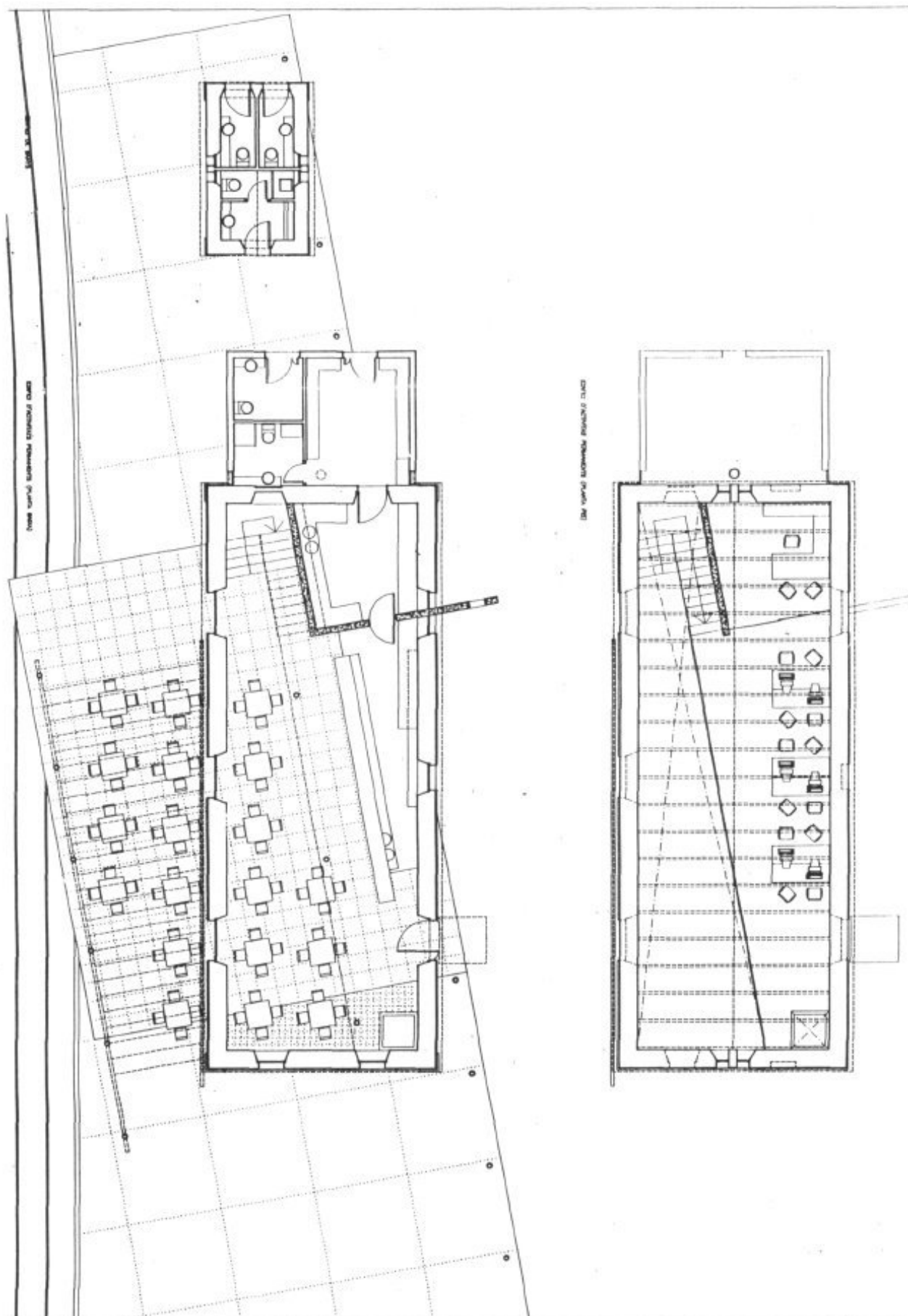
Com podeu veure als plànols que acompanyam, l'edifici de l'estació es convertiria en una cafeteria a la planta baixa, i en una sala *Internet* a l'altell del pis, amb materials moderns i funcionals i respectant l'estructura arquitectònica dels edificis; el magatzem seria una sala polivalent on s'hi podrien fer exposicions, conferències, etc., i els lavabos continuarien essent els mateixos, a més d'uns altres per a minusvàlids que es construirien al corralet adossat. A l'exterior una catifa de formigó pintat uniria els dos edificis, repoblant amb arbres l'entrada i els voltants del recinte. La terrassa seria de pedra picada i tractada amb productes impermeabilitzants.

La idea de n'Antònia és distingir les obres actuals de les antigues mitjançant un canvi d'eixos, de manera que la orientació marcaria l'època de construcció. Als plànols podeu veure com les terrasses i l'altell semblen estar desorientats en relació a l'estació i els magatzems. D'aquesta manera es combinen dos estils arquitectònics sense que un des-torbi l'estructura de l'altre.

Ens agradaria que ben aviat es pogués fer realitat el projecte de n'Antònia Genovart, encara que sembla comptar amb un impediment considerable: els dobbers. Tot i que 64 milions no són una quantitat desorbitada per una obra d'aquesta envergadura -pensem en el que va costar la piscina o l'embelliment de Cala Millor- la realitat és que el nostre Ajuntament té molts de projectes en marxa en aquests moments: l'auditori, la plaça, la unitat sanitària de Son Carrió, l'embelliment de Sa Coma, el polisportiu..., per la qual cosa no sembla fàcil que pugui disposar a curt termini d'una quantitat com aquesta per començar les obres.

Si, en una pròxima tongada, es plantejàs arreglar la via, la ruta podria ser un nexe d'unió de tot el terme de Sant Llorenç (Sant Llorenç-Son Carrió-Na Penyal), i podria ésser utilitzat per ciclistes o vianants. Que prest poguem gaudir d'aquest lloc privilegiat i simbòlic i que una altra vegada serveixi per unir la gent, tant via *Internet*, com per la via ja existent. Tot menys que l'estació contínui essent un femer.

Dolors Sánchez

Què et costaria substituir la teva dona?

A totes les mestresses de casa que consideren, erròniament, que ni treballen ni aporten res a l'economia, familiar

Fa uns dies vaig llegir un anunci a la premsa anglesa que em va deixar bocabadat. Sí, bocabadat. No sabia si es tractava únicament d'una estratègia publicitària per atreure l'atenció del lector amb la intenció que compràs un producte inútil, o si, per altra banda, era el reclam d'un bufet prestigiós d'advocats que cercava clients nous. En qualsevol cas, el vaig considerar un anunci de mal gust, tot i que, després de llegir-ne les primeres línies, vaig comprovar que, electivament, havien aconseguit el seu propòsit de captar el meu interès.

Què et costaria substituir la teva dona? Així deia, més o manco, l'anunci. No es tractava, tanmateix, de vendre ni de canviar ningú, sinó de reflexionar sobre el cost anual que suposa disposar d'una persona preparada que s'encarregui de les tasques de cuinar, netejar i pujar els infants. Assenyalava l'anunci que, encara que la situació de cadascú fos diferent -per la qual cosa no es podia generalitzar-, una recerca, efectuada recentment, demostrava que el fet que la dona treballàs de *mestressa de casa* (el text es referia a qualsevol dels membres de la parella, tot i que la fotografia ens aclaria que feia esment a la dona) representava un estalvi per a l'economia familiar de 3.903.600 pts. anuals. I escriuré aquesta xifra en lletres, perquè quedi més clara: tres milions nou-centes tres mil sis-centes pessetes. Evidentment, aquesta quantitat és d'acord amb el nivell de vida de la Gran Bretanya i, per tant, l'hem de rebaixar una mica -però no gaire si l'aplicam a Mallorca-en fer-lo equivaler a l'estat espanyol.

En aquests moments m'agradaria tenir a l'abast una estadística de les dones (em referesc a les dones, perquè d'homes que se'n cuidin de la casa em sembla que encara n'hi ha ben pocs casos) que, a Sant Llorenç, no tenen una feina remunerada. Aquest anunci anglès és per a un *Pla de Protecció de la Família*, una espècie d'as-

segurança. Com una assegurança mèdica, que us protegiria en cas de malaltia, aquesta pòlissa us garanteix una quantitat econòmica en cas que la *mestressa de casa*, o sigui, la dona, falli: que estigui malalta o que mori. M'agradaria que algunes d'aquestes mestresses de casa llorencines llegissin aquest article. Bé, potser seria millor que el llegissin els marits, i els fills.

How much would it cost to replace your wife?

En primer lloc, perquè en moltes ocasions se subestima, o fins i tot es nega, la feina de la mestressa de casa, amb l'argument pueril que *no duen un sou a la casa* o que *tanmateix no fan feina*. Aquest és un argument, per tant, infantil, i, sobretot, erroni, perquè com evidencia aquell estudi britànic, una *mestressa de casa* guanya cada mes 278.828 pts, més dues pagues dobles. O, si ho volem d'una altra manera, les mestresses de casa llorencines estalvien a l'economia de ca seva si fa no fa dues-centes setanta-vuit mil vuit-centes vint-i-vuit pessetes mensuals, més les dues pagues extres de Nadal i de juliol. Aquest és el salari que guanya cada llorencina que *no fa feina*. Si considereu que aquestes xifres són exagerades, potser ho podem atribuir al fet que son extretes precisament d'un anunci per vendre assegurances, tot i que, tanmateix, tots sabem cert que tenir a casa una persona de *servei domèstic*, amb tot el que li pertoca per llei, no és barat. En segon lloc, és de tots prou conegut el fet que, a Sant Llorenç, aquestes dones que a les matrícules escolars dels seus fills encara apunten que es dediquen a *sus labors* solen ingressar, de més a més, uns doblers obtinguts de fer feines a domicili, o es dediquen a l'atenció de malalts i vells, amb la qual cosa no s'han de pagar ni infermeres ni residències. En tercer lloc, les mestresses de casa no cotitzen a la seguretat social, no tenen vacances, ni horari fix (perquè fan setze hores de feina diàries), ni caps de setmana lliures, ni gratificacions o incentius. No us sembla que surt molt econòmic disposar d'una mestressa de casa a la família? Una esclava donaria molts més maldecaps!

Pere J. Santandreu Brunet
estiu 1997

Lira d'Or

Agost/setembre 1997
Coordina: **Jaume Galmés**

Dibuix de J.G. sobre el retrat de Trakl de M.G.

La poesia del mil·lenni

"La llengua de la prosa està molt menys carregada (que no la de la poesia), i aquesta és potser l'única distinció aportant entre la prosa i la poesia. La prosa permet una presentació real més àmplia, un caràcter explícit més evident, però necessita 'una quantitat molt més gran de llengua'. Durant l'últim segle, o l'últim segle i mig, la prosa, potser per primera vegada, ha desafiat la preeminència poètica. O, dient-ho d'una altra manera, *Un coeur simple*, de Flaubert, és, probablement, molt més important que no *Émaux et camées*, de Gautier, etcètera." El paràgraf que acabem de citar pertany a l'obra crítica d'Ezra Pound, on, al costat d'una altiloquència excessiva i una mica anguniosa, hi trobem, sempre, intel·ligència literària i una passió que en compensen els defectes. És important, en aquest text, la distinció -senzilla i aclaridora- que fa entre prosa i poesia i, alhora, el moment històric on considera (no per primera vegada, és clar: i les obres de Ciceró o de Bossuet, per posar dos exemples d'èpoques llunyanes, ho refuten; però si com a principal i, podríem dir definitiva) que la prosa agafa el relleu del vers: l'obra que tria Ezra Pound és *Un coeur simple*, de Flaubert, però podem recular fins a *Madame Bovary*, i fins a l'octubre del 1856, quan la "Revue de Paris" comença a publicar-la. Mentre Balzac continua el camí tradicional de la prosa, i la dissol en extensió -ajudat, en bona part per la urgència inflada dels seus deutes-, Flaubert, a la seva cel·la de Rouen, hi aplica un criteri estrictament poètic: la condensació. Quan madame Bovary i en León es troben al teatre on representen *Lucia di Lammermoor*, després de tres anys de no veure's, i Flaubert ens diu: "Elle ne confessa pas sa passion pour un autre; il ne dit pas qu'il l'avait obliée", som davant d'un dels moments poètics més importants del segle XIX. La tensió que aconsegueix la simetria, amb un admirable estalvi d'elements, val per la majoria de tirallongues d'alexandrins coetàncs.

Des d'aquest punt de vista, en què la marca principal de la poesia no és el vers, sinó la condensació, la història literària de l'últim segle i mig sofreix una mutació substancial i irreversible. És, això sí, un punt de vista difícil d'aplicar però, ben mirat, és molt més enriquidor que no les mandroses divisions clàssiques. Des d'aquest punt de vista, la *Comédie humaine* de Balzac serà prosa i l'obra de Flaubert serà poe-

sia. Les poesies i proses de Foix seran poesia i la prosa i la poesia de Segarra seran prosa. Joyce i Proust seran poetes i Huxley i Sartre seran prosistes. Etc., etc. No cal dir que aquesta divisió afecta, alhora, els camps tradicionals de la prosa i de la poesia. Des del moment que no totes les obres en prosa són prosa, tampoc totes les obres en vers són poesia. I no cal dir que, al final de tot, és el lector qui fa la tria entre l'una i l'altra i qui, segons els seus gustos, s'inclina cap a un costat o cap a l'altre. I, també segons els seus gustos, aposta per l'una o per l'altra.

En el meu cas, doncs, l'aposta cap al tercer mil·lenni és per la poesia: no és una aposta profètica ni, encara menys, una inferència, sinó simplement un desig. Tal com ha fet de Flaubert ençà, crec que el destí ideal de la poesia és infectar tots els altres gèneres literaris. Des del ghetto cada vegada més reduït i repetitiu de les obres en vers, la poesia ha de saltar -tal com ha fet tantes vegades- a la narrativa, a l'assaig, al teatre o al periodisme. El nucli atapeït que li dona vida, la condensació, encarat amb camps diversos i que, al contrari del cel de les oques en què s'ha convertit el vers, toquen de peus a terra, esclata, al final, amb una força formidable. L'enriquiment, és clar, és per les dues bandes. És impossible fer una història de la novel·la sense tenir en compte la importància que hi ha tingut aquesta infecció poètica de què parlàvem abans. I fa una certa gràcia que, mentre molts crítics fan servir, moltes vegades, l'expressió "novel·la de poeta" amb un to despectiu evident, bona part de les grans obres narratives bàsiques d'aquest segle són obres de poetes, o bé d'escriptors que aplicaven procediments poètics. *Paradiso*, de Lezama Lima, *El gran sertao: veredas*, de Guimarães Rosa o *Quer pasticciaccio brutto di via Merulana*, de Carlo Emilio Gadda, són tres obres extremes que poden servir com exemples del que dic. Potser l'únic camí possible del vers és, realment, l'anomenada poesia del silenci, que l'hauria de portar a una extensió lenta per un camí d'una puresa mortal, encara que, curiosament, alguns dels escriptors que la professen solen ser més aviat prolífics. El camí ideal de la poesia, però, de cara al tercer mil·lenni, pot ser, potser, curiosament, la poesia.

Xavier Lloveras

Un bocí d'un fragment teatral de Trakl

Georg Trakl va ser un interessantíssim poeta de vida desesperada i curta que s'acabà el 1914; aquest any mateix, treballava en un "fragment de drama" del qual vos oferesc ara la meua traducció de la segona versió (la de la primera l'he publicada recentment a la secció La Carxofa del 7Setmanari de Llevant de dia 12 de setembre).

J. G.

ACTE PRIMER

A la cabanya de l'arrendatari; És de nit. L'arrendatari, Peter, el seu fill. Toquen a a porta.

PETER: Qui és?

VEU DEFORA: Obriu! (*Peter obri. Kermor entra*)

KERMOR: He romput el coll al meu cavall al bosc, quan la folia irrompia des dels seus ulls purpuris. L'ombra de l'om m'ha caigut damunt, el blau somriure de l'aigua. Nit i lluna! On som. Caic en un son lleuger, m'esvoletegen a l'entorn cabells de plata de bruixes! Estranya proximitat m'embogia. (*Cau p'enterra davant la llar de foc*)

PETER: Els seus polsos sagnen. El seu rostre és negre d'orgull i aflicció, pare!

L'ARRENDATARI: Hem fet el jornal, és solpost. Calma de la nostra vida.

PETER: Avui devora el molí han trobat el cadàver d'un monjo. Els orfes del llogaret canten la seva negra descomposició. Els peixos vermells han devorat els seus ulls i una bèstia esqueixat el cos platejat; l'aigua blava ha trenat una corona d'ortigues i romequers en el seu cabell fosc.

L'ARRENDATARI: Roig ahir, verdejant demà. La meua dona és morta, el primogènit podrit encega l'anciana cara. Maledicció per anys tenebrosos. Qui ha vingut com a estranger a ca nostra?

KERMOR (*dormint*): Vos anau apagant, roges caceres. Negre pont, lentament s'arqueja sobre el torrent. Lleument aixeca la mà de plata el baül de la tenebrosa dorment, s'ofereix amb espines al cor de metall. Rostre lunar...

L'ARRENDATARI: Apagau les flames de la llar! Qui m'abandona!

PETER: Oh la germana cantant en el romequer i la sang regalimant pels seus dits de plata, suor pel seu front de cera. Qui beu la seva sang?

KERMOR (*dormint*): Oh camins en la pedra. Rostre d'estrelles embolicat en vel gelat; cantora estrangera... Tenebres s'agiten en el meu cor.

L'ARRENDATARI: Déu temible que t'estatges a ca nostra. Collit és el blat, premsat el raïm. Oh les cambres tenebroses! PETER: Suor i culpa! Pare, escolta, el portal del monestir, que estigui empès. Caigudes estrelles! Amenaça tempesta sobre el castell, al.lots pesats de l'infern i la flamejant espasa de l'àngel...

KERMOR (*dormint*): Donzella, el teu ventre ardent a l'estanyol de les estrelles...

PETER: Oh les roses, servant les pues! Fora! Fora! Adéu. (*Es precipita fora*)

KERMOR (*dormint*): Evacua... negre cuc que purpuri forades el cor! Lluna minvant, seguint còdols trencadissos...

L'ARRENDATARI: Peter, el més fosc dels fills, com un captaire seus al lllindar del terror pedregós, afamat, omplint la calma de ton pare. Oh la tardor feixuga del forment, falç i dura arada i finalment s'enfonsa la blanca testa dins la nua cambra. (*En aquest moment surt Johanna del seu dormitori*) Johanna, un foc follet, ens parles, nin tranquil amb la blava veu de la font la meua dona morta i els vells arbres, que un mort plantà, ens cauen damunt. Qui parla. Johanna, filla, veu blanca en el vent nocturn, prepara't per a un purpuri pelegrinatge; oh tu, sang de la meua sang, camí i somiadora en nit enllunada. Qui som nosaltres? Oh vana esperança de la vida; oh el pa fossilitzat! (*S'enfonsa la seva testa*)

JOHANNA (*caminant en somnis*): Oh la mala herba damunt els escalons, que fas malbé la tapa freda, imatge en dur cristall, deixa't enterrar amb clavilles de plata... oh dolça sang.

KERMOR (*despertant*): Despertar del bru opi! Lleument emmudeix la dolça veu de l'àngel. Udolant tempesta de tardor! Cau damunt meu, negre cim, nigul d'acer; culpable viarany que em menes.

JOHANNA: Veu riallera en el vent nocturn...

KERMOR (*a veu*): Espinosos escalons en descomposició i fosca; purpúries flames de l'infern! (*S'aixeca i desapareix en la fosca*)

JOHANNA (*Posada dreta*): La meua sang damunt tu... quan irromps en el meu son.

Georg Trakl

Vérem sembrar els ametllers, ametllerets llavors, quan la tardor ja era ben avançada. Dins dels clots de quatre pams hi quedaven dos dits d'aigua. Bona senya! -digueren els grans-

Dos anys més tard els vérem empeltar. Nosaltres jugàvem amb les tanyades que l'exsecallador tallava. Els empeltaren de muda. Una tanyadeta amb dos ulls o tres, amb una moxa. Un tall vertical a la pell de l'arbre. Pell a frec de pell, ben format i a esperar que aferri.

L'any que vengué davant, et vaig poder fer una diadema de flors d'ametller. Tu la lluïes quan, rient, ens posàrem a ballar.

Amb els primers ametllons, verds però quallats, ens férem llet d'ametlles. La més dolça als llavis!

Abans de les festes de la Mare de Déu Nostra, espolsàrem i collírem. Va ser una bona anyada.

Les pelàrem i les duguérem a encetar.

Les triàrem. Tu em miraves, jo et mirava. Em miraves encara més, i les mans em tremolaven, i embullava el bessó i les clovelles.

Vàrem escaldar els bessons i els pelàrem. Relliscaven entre els dits. Hi va haver esquitxos per tot.

El sol ens els va cixugar.

Els vàrem moldre. Hi mesclàrem sucre, pell de llimona ratllada, canyella en pols i un vermell d'ou. Ho pastàrem i en posàrem un ditet de gruixa enmig de dues neules rodones.

Vaig pegar una mossegada a una coca de nadal. M'ha quedat un gust amarg a la boca.

Els ametllers han florit.

(Jo voldria poder dir: les meves dones.)

Dones, dones, dones. Sempre dones. Sempre són elles les que acaben imposant-se. No en va la vida és femella i l'univers i la mort.

Dones que ballen en sintonia amb els estels. L'aventura de la vida és seva.

La Lluna surt tenyida de sang, i després, es mou blanca pel cel negre.

Una dona ha quedat embarassada. La deessa es deixa boixar per gaudir i fer vida.

Dues dones compten ossos. Recomponen cossets que foren torturats fins a morir. Desenterren amb amor la vergonya.

Una dona festeja amb el mar. Una altra deixa de festejar amb un home indecís.

Una corre pel món. Mira i veu.

Una fa gelat, endolça l'amargor de la vida.

Una sura els infants i en té prou.

Elles juguen en totes les variants del joc. Amb les cartes sobre i sota la taula. Cada una té el seu propi estil.

El sofriment. No poden defugir el sofriment. L'han d'encarar i aprendre a disfrutar-lo.

Innocents, bruixes, males putes, fortes i febles. Però elles. Ella. Totes a l'hora.

La nit és cíclica i la vida, barroca i exuberant, hi posa la resta.

Joan Vallespir Ferragut
28 de maig 1997

Joan Vallespir Ferragut
23 de juny 1997

Excavacions i desmuntaments Germans Díaz Sánchez C.B.

Toni
811445
939 468320

Paco
586576
939 468321

S'Estepar, 25 * Cala Millor

El dia de la Mare de Déu de l'any 1922 s'inaugurà l'Escola Nova; enguany, per tant, se n'ha complit el 75è aniversari. Per tal de deixar-ne constància reproduïm l'apartat que sobre aquest centre educatiu va publicar Guillem Pont en el "Llibre del Centenari"

Tant pel nom -Escola Montessori- com per l'any en què es compraren els solars -1920- cal fer una menció especial a "S'Escola Nova".

Don Jaume Santandreu, *Teco* comprà els solars que oferí a l'església. Essent rector don Pere Santandreu, *Teco*, parent de l'anterior, l'any 21 s'iniciaren les obres seguint un projecte de l'arquitecte Guillem Forteza, el mateix que, anys més tard i amb l'empenta de don Joan Capó, dirigiria la majoria de les construccions escolars mallorquines. L'obra es féu mitjançant feixines voluntàries i en les quals participà la majoria dels llorencins; fet que al llarg dels anys provocaria algun malentès com evidencia l'acord del Plenari del 29.12.32 en recordar i assenyalar que l'escola parroquial de pàrvuls fou construïda pels veïns.

Vist des d'ara pot semblar significatiu el fet de posar-li el nom Montessori -Montesoria assenyala l'acte del Plenari-, aquella metgessa italiana que, amb la curolla d'aplicar l'ensenyament dels deficients als nins normals, muntà a Roma el 1907 la "casa dei bambini", aportant una nova concepció educativa basada en el reconeixement de períodes sensibles que es donen en el desenvolupament del nin i que, per tal de respectar la seva lliure activitat, implica l'existència d'un material adaptat a les seves possibilitats. Tota una revolució conceptual si consideram que, a nivell popular

i no fa massa anys, el nin encara estava considerat com un "home petit".

Però cert és que, la doctora Montessori, a Mallorca feia anys que era descoberta, com demostra l'article publicat deu anys abans en el setmanari "Andraig".

S'Escola Nova ha estat el parvulari local, l'escola on anaven tots els nins petits fins que feien la primera comunió, passant després a l'escola pública.

Hi ha una fotografia que mostra un grup de nins de primera comunió de l'any 1922. En el centre se situa el Rector *Teco* i també hi ha els vicaris Joan Galmés, *Sitges* i Rafel Garcies. A la part inferior apareix segellat "Escola Parroquial de St. Llorens". Desconeixent l'existència de tal escola parroquial local, almanco en el sentit en què existien a altres pobles, (ateses per un mestre titulat i amb convalidació oficial dels estudis), em fa suposar que, tal vegada, el desig de Mn. Pere Antoni Santandreu, pel que tenia de lluitador de l'església, era la creació a S'Escola Nova d'una escola parroquial per competir amb l'escola pública també en el sector masculí.

En definitiva es podria argumentar, com bé assenyala Oliver, que són moltes les referències al fet de l'expansió de les escoles religioses, fonamentalment de nines, -a finals del 32 a Balears hi havia 581 escoles religioses i 180 de públiques-, però no s'han arribat a descobrir totes les conseqüències per a la nostra societat, cultura i formes de religiositat.

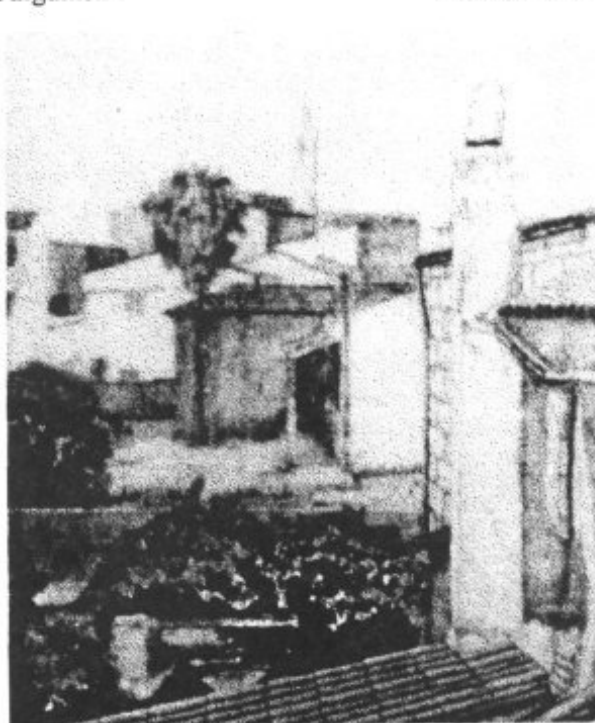
A vegades, parlant de temes educatius amb la gent d'edat, sorgeixen anècdotes i detalls ben aclaridors; contarelles que, en el febrer de 1987, em suggerien el següent comentari publicat a Flor de Card:

"...Sens dubte era

una escola fortament repressiva i claustrista. Els infants eren talment arbres joves i els educadors els politxons. Havien d'atracar els nins -fos com fos- al politxó; la personalitat, la manera d'ésser dels infants no comptava per a res i, d'altra banda, molts pocs eren els politxons/educadors que eren rectes i ben formats"... "El preu a pagar pels infants: qualsevol, el "necessari". Parlau amb els pares i us contaràn coses ben saboroses: pallisses de ca, desprecis, quins eren els alumnes marginats i perquè, quins eren els ben vists i perquè: i anècdotes ben salades com les pors al pecat que havia de portar a la condemnaçió eterna pel simple fet d'anar amb bicicleta o de passar, amb curiositat, per davant el ball... O aquella altra de la faixa -i ben estreta- que havien de portar les nines de 13-14 anys que tenien la "desgracia" de tenir els pits assenyalats (llavors jugant botaven i això no es podia consentir!").

De "Aproximació a cent anys d'ensenyament a Sant Llorenç des Cardassar", 1994

Guillem Pont

Sr. Batle, autoritats, amics tots.

Dedic aquest pregó a la bona memòria del Germà Teatí Francesc Clapés Aguiló, Migollo, òptim amant del seu poble.

Quan el vostre batle em convidà a pronunciar el pregó de les festes de Sant Llorenç, em digué que el pregoner havia de ser qualcú del poble o relacionat amb ell. Un servidor no som del poble, però hi he tengut i hi tenc una bona relació. Durant prop de vuit anys aquí vaig viure com a rector, temps suficient per congriar lligams i teixir aquells fils que entrunyellen persones i coses, vivències i recordances i que els marca amb el segell que anomenam amistat i que dona autenticitat a uns vincles que el pas del temps, encara que no s'escoli debades, no aconsegueix esvair ni esborrar.

Acceïtada la comanda vaig posar-me a cavil·lar com me'n desfaria dels trumfos. La cosa que tenia més clara era que havia estat invitada a fer el pregó de les festes i que aquesta crida meua havia de servir per animar la gent a participar dels distints actes, a sentir-se més unida i a evitar tot allò que divideix i separa. Si aconseguisc que aquestes festes vos ajudin a ésser un poc més bons i a estar una mica més contents ja em don per ben pagat.

Dia 18 d'agost de 1974 vaig fer la presentació com a rector del poble. Acabada la missa feia la torniola per dins l'església i el Sr. Vicari Episcopal em va dir: "Hala, surt, que la gent et vol saludar". I jo, com un xotet de cordeta, li vaig envelar cap al portal de les dones. No vos podeu imaginar l'empeguement que vaig sentir passant enmig d'aquelles dues fileres de llorencins que de damunt el lloc sagrat m'acollien fent mamballetes. No dic que anit, encastellat damunt aquest cadafal per

dirigir-vos la paraula em passi una cosa semblant, però, per ventura, asseguts fent rollada, les paraules sortien més lliures i espontànies; el fet de la bancalada d'autoritats i de vosaltres, amics, que escoltau tan atentament, imposa una certa serietat a l'acte que celebrem.

Vos deia suara que aquest pregó va dedicat al germà Francesc Migollo, per això vull recordar unes paraules que, referint-se al seu poble estimat, solia repetir sovint: "En el llevant de Mallorca, dins una vall ignorada i monòtona, hi ha un cardassar". Així comença el pròleg de la primera edició de la novel·la *Flor de Card* de Mossèn Salvador Galmés i Sanxo, el capellà Capirró que, com sabeu, conta les amors idil·liques, apassionades i tràgiques de N'Angelina i En Jaume Belluguins. En fora de mi establir comparances, però voldria que aquest pregó fos una afirmació d'amistat i amor a una terra i a una gent que, abans de ser conegudes ja eren estimades.

En Belluguins i N'Angelina podem ser cada un de nosaltres. I el Pou Vell pot ser també el símbol on s'hi nodreixen les esperances i les il·lusions, la vida i les amors del poble de Sant Llorenç. La contarella *Flor de Card* pot expressar tot allò que és nostre, que ens fa poble, la saba del terror que ens fa avançar cap a un futur sense renunciar a un passat que és nostre i, que per nostre, estimam. Des d'aquesta estimació jo vos parl i ho vull fer amb aquell ardor que canta la glosa popular:

*S'aigo des Pou Colomer,
sa d'Infern i Sa Bagura,
no bastarà, per ventura,
per 'pagar es foc que ella té.*

Per això he cregut convenient oferir-vos aquestes pobres paraules meves amarades amb alguns records dels anys inolvidables en què vaig ésser llorenci de cor, sentiments i fets. No us vengui de nou, idò, si als records que vos present els don una importància que no tenen, però ja sabeu, com diu l'adagi, que "ningú fa ses gloses més avengudes que s'enamorat".

La meua estimació a Sant Llorenç em venia d'enrere, dels meus anys de seminari. Amb un company fèiem cabales sobre on ens agradaria anar, en ésser capellans, i heu de creure i pensar que els

dos pobles que sortien -no em demaneu per què- eren Sant Llorenç i Son Carrió. No en coneixia ni un ni altre, com tampoc no havia estat mai a Sant Llorenç quan hi vaig venir de rector.

La primera vegada que vaig posar peu dins el poble vania acompanyat del Sr. Vicari Episcopal que em volia presentar als capellans jubilats que llavors vivien a Sant Llorenç. Entrant per Sa Blanquera enfilàrem el carrer Major i encara no havíem recorregut cinquanta passes, topàrem Dn. Martí Rosselló Bauzá, el capella Garrover, aleshores i interinament, encarregat de la parròquia. Sempre el recordaré com un home discret i silenciós, fos per convicció, fos pels cops de lliura que antany havia rebut; era una espècie d'ermità enclaustrat dins l'Hort de Son Peretó. Allà passava el temps conrant la terra o les seves curolles intel·lectuals, fent les indispensables escapades a la vila, cobert amb una lloba color d'ala de mosca, anant a comprar el pa, a tallar-se els cabells o enllestir altres feines.

El capellà Garrover era l'home que no feia nosa mai, per ventura massa poca i tot, i que el trobaves sempre a punt per donar un cop de mà i fer-se càrrec de la parròquia quan, per vacances o exercicis espirituals del rector fos necessària la presència de Dn. Martí.

A més d'ell hi havia al poble altres tres capellans jubilats. El més aldà era Dn. Joan Quetglas, des Garrigó. El vaig conèixer bastant retut per la malaltia i amb greu dificultat per poder mantenir una conversa. M'ajudava la seva germana Bàrbara que l'entenia i m'interpretava tot allò que el seu germà volia comunicar-me. Quan anava a veure'l m'agradava passejar-me amb ell per la carrera o a prop de les cases, parlant de plantes i arbres i escoltant les explicacions que em donava amb la seva llengua baldufenca per mor del soscaire sofert anys enrere.

Quasi davant el portal dels homes hi vivia Dn. Guillem Pont i Ordines. Cap pelat, rabassudet i cara rodoneta, ple de bonhomia i atent a fer un favor sempre que tengués l'avinentsa. D'aquell petit boldró de capellans jubilats era l'únic que havia deixat la sotana i vestia "d'home". Jo diria que Dn. Guillem vivia la jubilació més cap a defora que cap a dedins. Estava jubilat "oficialment", però assistia a totes les reu-

nions arxiprestals i s'oferia sempre per tenir esment a la parròquia si nosaltres, qualque dia, ens n'anàvem a part o banda; "anau-vos-ne tranquils, ens deia, i jo ja guardaré". Bon amic, Dn. Guillemet, que sabia brufar les converses amb anècdotes que escoltaves amb interès, com aquella que em contava de quan va anar a Sineu com a Director de la Congregació Mariana. Un dia, un dels capellans del poble el va escometre i li va enflocar: "escolta, noltros no et farem sa traveta, però si caus no t'aixecarem".

L'altre capellà vell que vaig trobar era Dn. Joan Mira, *Cadireta*. Quan amb el Vicari Episcopal anàrem a visitar els capellans del poble, Dn. Joan no era a ca seva. Llavors, un bon dia, va pujar a la rectoria a saludar-me i em féu donació de deu mil pessetes. Passat un cert temps em va dir: "li vaig donar aquells doblers no perquè sia vostè, sinó perquè quan un va a una parròquia no n'hi sol trobar cap". D'ell podríem recordar l'entusiasme amb què propagava la devoció a St. Martí de Porres, les estampes i relíquies que repartia i els miracles que contava. Són famosos el de la bomba del pou que pujava tota sola o la curació d'un "efa", "i sabeu què és un "efa", deia ell, idò un "efa" és una espècie d'inflor que se posa entre carn i pell".

A una de les visites que li vaig fer quan ja es trobava enfonsadet, em vaig oferir a ajudar-li a dir missa i em va contestar que no importava; encara no havia botat el portal, va dir a una neboda: "aquest, que comandi allà dalt". I "allà dalt" era la rectoria i la parròquia, per lo tant devia voler dir "aquest que faci es comptes a ca seva". Més clar un fideu dins la mar.

Parlant de Dn. Joan Mira vull acabar fent memòria emocionada del moment en què va rebre el sagrament de la Unció de malalts; al final de la celebració una de les nebodes li va ajudar a fer la senyal de la creu. En aquell moment només va dir una paraula, plena de sentiment i sortida del cor: Gràcies! Jo no vaig poder pus i em va caure la llagrimeta.

Voldria recordar encara un altre llorenç que també era capellà, però que havia deixat el ministeri; la vida i les diverses circumstàncies l'havien allunyat del seu poble nadiu i tanmateix estimat. Em refereixo a Dn. Ramon Vives, que cada vegada que venia a veure la família sempre hi ha-

via una visita al Rector. L'amistat va començar com a fruit d'una invitació i d'un programa que li enviàrem, si mal no record, per les festes del cinquantenari de la reforma de la capella de la Mare de Déu Trobada. Em va escriure tot d'una manifestant l'alegria que tenia d'haver rebut aquella convidada, sentint-se de bell nou

acollit per uns capellans que el rebien braços oberts. Cada vegada que venia a Sant Llorenç, repetesc, hi havia una visita a la rectoria i un donatiu per la parròquia.

Per acabar d'afaitar el ramell voldria treure a rotlo un personatge de tots conegut, de tots estimat i de tots enyorat. Ja hauré endevinat que es tracta del Germà Teatí Francesc Clapés i Aguiló *Migollo*. Crec que si hi ha qualche llorenç digne d'un reconeixement públic o mereixedor d'una distinció oficial és ell. I no perquè hagi fet coses grosses, sinó perquè encarna tota una sèrie de valors que constitueixen lo que podríem anomenar l'ànima del poble. En Francesc l'estimava molt -tots en som testimonis-, el tenia sempre present en el record i en la pregària. Sabia més coses de Sant Llorenç estant enfora, que molts que hi vivien. I sabia coses, no per curiositat o xafarderia, sinó per una sana preocupació i un coral interès. En Francesc, des del seu caire humà i vocació religiosa, sempre estava a prop de les persones. Visitava els malalts, parlava amb

tothom i a tots escoltava.

No diré que En Francesc no tengués cap defecte. No ho diré ni és aquest el moment. Era pastat amb el mateix fang que nosaltres. M'agrada recordar-lo amb tot aquell rosari de virtuts que brollen de l'evangeli i que ens fa bons ciutadans i bons cristians.

El primer record que tenc d'ell és un poc boirós i una mica destenyit. És de quan servia, coixeu-coixeu, l'església i la comunitat teatina del meu poble, Felanitx. Però llavors, al pas dels anys, la figura d'En Francesc *Migollo* va anar recobrant tota la seva fesomia, sobretot quan, essent un servidor rector de Sant Llorenç, li vaig escriure a El Castañar i ell, com tenia per costum, va contestar tot d'una. Es pot dir que de llavones ençà no es va rompre ni l'amistat mútua ni, pens jo, la veneració que ell sentia envers el rector del seu poble.

Qui no recorda amb delit els seus articles a la revista *Flor de Card*? Qui no recorda amb fruïció les seves narracions de fets i persones ja desaparegudes, però presents en la seva prodigiosa memòria? Qui no recorda amb simpatia la seva estada entre nosaltres just passades les festes de Nadal i Cap d'Any?

La seva presència era el regal que anualment ens feien els Reis. Una mesada que no li donava ni un punt de repòs: visites a la Mare de Déu Trobada, als familiars d'aquí i de fora poble, la seva dedicació servicial a la parròquia, les salutacions als amics i malalts amb tot un enfilai de detalls per fer la convivència més dolça i amable. I enmig de totes aquestes anades i vingudes, posau-hi les festes de Sant Antoni i de les Mares Cristianes que eren les dues fites mil·liaries del seu sojorn entre nosaltres.

Tots els mallorquins que han tengut la sort de visitar el santuari de El Castañar em poden guardar de mentir. Tots són testimonis de l'acollida que els feia "el hermano Francisco"; el seu somriure es dilatava, els seus braços s'eixamplaven i el cor molt més encara: la seva hospitalitat era sincera i franca.

Em pens que era la primera vegada que amb uns amics pujàrem a El Castañar. No és de dir la bulla que va fer i l'alegria que va tenir. Després de donar-nos posada al seu convent, va voler que davallàssim a

Béjar a conèixer la ciutat i els amics. Passàvem per un carrer i per davant una casa de gent amiga. Allà entràvem, saludava els de la casa que l'escometien dient: "¿cómo está, hermano?" I ell tot d'una amb el seu somriure candorós i net, més que amb els llavis, amb el cor que li saunyava per tot el cos, fent una mica d'inclinació i senyalant-me a mi, s'exclamava ple de satisfacció: "éste es el párroco de mi pueblo", com si volgués dir: "mirau, el poble de Sant Llorenç pensa en mi i m'estima".

El germà Francesc es desteixinava perquè estàssim bé, per això vos demanava una i mil vegades: com vos trobau? Vos falta res? Heu tengut fred?... La qüestió era que ens trobàssim millor que a ca nostra, i es pot dir que ho aconseguia.

I la cosa no acabava aquí. Llavors et menava a passejar per aquells poblets veinats i et presentava als amics que en tenia ben a voler. A La Alberca havies de tastar les neules ensucrades i a Candelario havies de visitar la "Señora Lucía" a la qual li feia posar el vestit típic just per a nosaltres... per tot ensumaves i palpaves l'estimació que la gent sentia per "el hermano Francisco".

Amics llorencins. És ben hora de donar-ho per acabat. Per què seguir contant coses si en sabeu moltes més que jo? Només he volgut retre un petit homenatge a un bon amic, bon llorenç i bon religiós. El vull recordar tal com encara el veig: humil i senzill, pacífic i bondadós, afable i servicial, sense egoismes ni dobles intencions, estimador fins al moll dels ossos de la seva vocació religiosa, del seu poble i de la seva gent. Quan li deies, per exemple, que havies vist el seu Pare Provincial, En Francesc demanava: "I què vos ha dit de jo? Vos ha dit res? Què pensa de jo es Provincial?". I això naixia del seu desig de ser un bon religiós, de voler ser sempre un feel complidor de les pròpies constitucions. En Francesc coneixia les seves limitacions, però volia ser bo, volia donar-ho tot de si i per això es donava.

Perdonau-me si he abusat de la vostra paciència. Gràcies per la vostra amabilitat.

Molts d'anys i Bones Festes!

Joan Rosselló i Vaquer

Consultori sentimental

Benvolguda Josepa,

M'he decidida a escriure-li aquesta carta després de pensar-m'ho moltes vegades, i encara ara no estic segura d'haver pres el camí adequat. M'explicaré.

Som la dona d'un polític local i estic fins a la coronilla d'aguantar els *paparazzi* de la revista on vostè publica els seus consells; males llengües han escampat pel poble que un altre polític em cerca les pessigolles i no me'ls puc treure de damunt: al terrat de ca'l veïnat, pel carrer, a la platja..., en una paraula, pertot! I ja no puc pus. L'altre dia me'n vaig trobar un a l'híper que guaitava per darrera les capses de galetes i em va treure del solc: el vaig envestir amb el carretet i el vaig empènyer fins a la conservadora de peix. Supòs que ho degué llegir als diaris.

Ja sé que vostè cobra d'aquesta maleïda revista, i per això no crec que em doni cap bon consell, però no vull que es perdi per mi.

Una de farta

Benvolguda farta,

Tal dia com avui

ARA FA 75 ANYS

* Que, el dia de la Mare de Déu, es va inaugurar l'Escola Eclesiàstica Montessori, coneguda popularment com S'Escola Nova.

ARA FA 65 ANYS

* Que es començaren les escoles de Son Carrió.

ARA FA 50 ANYS

* Que Antoni Martorell fou nomenat director de l'escola de Son Carrió.

ARA FA 25 ANYS

* Que començaren els campaments del Club Card, dirigits per Guillem Pont.

ARA FA 15 ANYS

* Que Joan Font va prendre possessió del càrrec de rector. Era el 8 d'agost.

Josepa Cortès

Em dirigesc a tu pel pseudònim perquè no vull moure més escàndol del que has mogut tu mateixa, però et conec d'una hora enfora, i la gent del poble també. Per això sabem que no ets exactament la dona d'un polític, encara que t'agradi la política o, millor dit, el protagonisme polític.

No és que na Xisca, la nostra *paparraza* et vagi tot el dia darrera, ni de molt; el teu problema, nineta, és que no et fa ni puta cas i el que tu voldries és sortir cada mes a Flor de Card, però aquesta és una revista seriosa que té altres feines més importants que encalçar personatges com tu, que només cerquen que parlin d'ells, enc que sia bé!

I et faig a sobre aquell pobre home que vares omplir de llampugues i gerrets a l'híper no era cap *paparazzo* de la revista llorencina, sinó un funcionari de l'Institut Nacional de Previsió que, mentres esperava la seva dona, jugava a conió amagar amb la seva nina de 5 anys.

El meu consell, per tant, és que t'ho facis mirar, que aquestes paranòies i manies persecutòries solen acabar amb una camisa de força.

* Que el dia de Sant Llorenç va esser presentat el disc de l'amo en Toni Fai *Tonades i música del Llevant*.

* Que el PSM va fer la seva primera actuació pública en el poble, de la mà de n'Antoni Sansó.

* Que, el 9 de setembre, es va desbordar el torrent de Ses Planes.

ARA FA 10 ANYS

* Que es va inaugurar la depuradora de Sa Coma, essent batle en Bartomeu Pont, *Carbó*.

ARA FA 5 ANYS

* Que es va presentar el segon volum de *Sant Llorenç, ahir*, de Guillem Pont, dins la col·lecció *Es Pou Vell*. De llavors ençà se n'han publicat dos més.

Josep Cortès

Opinions: de què es queixen els turistes?

D'aquests turistes que durant uns dies són part de la vida dels llorencins, sobretot a la feina, volem saber quina opinió tenen de la zona costanera, de què es queixen.

Aprofitant un dia d'estiu a Cala Millor demanàrem als turistes què era allò millorable, i quines queixes o mancances trobaven. D'opinions n'hi ha de ben diverses:

Família Hausser: *Tot és molt car; llevat d'això, la resta tot ens agrada.*

Pau i Helen: *És la primera vegada que venim a Mallorca. L'illa és molt bonica però aquí, a Cala Millor, no hi ha res típic de Mallorca, això pareix Alemanya i no ens agrada.*

Aquesta resposta no la donen molt sovint els turistes, la gran majoria, com Klaus i Anna, de 67 i 65 anys respectivament, opinen que Cala Millor està molt bé perquè troben allò que a Alemanya els agrada.

Ens aturàrem a l'OMIT de Cala Millor i amablement ens cediren el full d'opinions que tenen per passar als turistes, on a més de poder reflectir les seves queixes, també poden trasmetre el que els ha agradat i les suggerències que ells farien per millorar. També parlàrem amb gent que està en contacte directe amb els turistes per la seva feina, i aquestes foren algunes de les queixes que recopilàrem.

** Informacions incorrectes són força freqüents, tant d'horaris d'autobusos com d'actes programats, llistes de preus,*

etc. El caràcter de la majoria dels alemanys ens ha ensenyat a ser més exhaustius i concrets, més richtig!

De queixes n'hi ha de tota classe, algunes de les quals reflecteixen el tipus de turista que estiuja a la costa llorencina:

** Al meu hotel hi ha tres banderes i no hi ha l'Alemanya.*

** Les galeres de passeig estan tot el dia al sol i no donen de menjar ni beure als cavalls en tota la jornada.*

** No hi ha "xiringuitos" a la platja i no deixen vendre als ambulants "cola-lemon-bier".*

** La platja està bruta.*

Aquesta darrera sí que és una queixa de cada vegada més freqüent, sobretot juntament amb la que la platja no té arena. Podem observar-ho a Cala Nau i a altres llocs. La platja de Cala Millor perd arena de forma ràpida. El tema ha sortit als diaris i se n'està creant una opinió i debat.

La queixa més sorprenent que recollírem i que mostra la manca de recursos d'interès turístic, fou la d'un turista rus (un dels pocs que vénen):

** Cala Millor no és una zona turística, no hi ha res per visitar, ni museus, ni visites culturals, ni cinemes, ni teatres, només platja.*

Altres opinions referents a l'exploració de la platja que poguérem recollir foren les següents:

** Els WC són petits i insuficients.*

A més, s'instal·len a principis de juliol i es retiren a finals d'agost, cosa que no abarca ni de bon tros la temporada turística.

** No hi ha dutxes a la sortida de la platja.*

Cosa que fa, encara que sembli insignificant per la quantitat d'arena robada, agreujar encara més el problema de la desaparició de l'arena de les platges, emportada aferrada als peus o dins les sabates. Un sol cas no suposa res, però això multiplicat pels milers de turistes que trepitgen cada dia les nostres platges es converteix en un problema bastant greu.

** A la platja es queixen de les "bregues" amb el de les hamaques i la manca d'espai.*

** No hi ha correus ni a Sa Coma ni a S'Il·lot. Per anar-hi s'han de desplaçar a Cala Millor.*

** Que en alguns llocs com per exemple la Seguretat Social, no els parlin en alemany.*

Segur que encara hi ha moltes més opinions que les transmeses en aquests fulls. També sabem que els llorencins deuen tenir moltes opinions sobre els turistes i també sobre la zona costanera. Tenim intenció de recopilar aquestes opinions i transcriure-les, així com també, un altre dia, recollir tot allò positiu.

Isabel Llodrà i Rafel Umbert

El dia de sant Jaume tinguérem l'oportunitat de gaudir d'una vetlada de ball. Ens visità el grup folk Santa Lulla d'Orune (Sardenya) i el grup ètnic de tuaregs del Sahara (Algèria). Aquests dos grups participaren a la XVII Mostra Internacional folklòrica que se celebrà a Sóller del 22 al 27 de juliol. Com cada any, in-tentam conèixer una mica les inquietuds de les persones que ens visiten, per tant, amb la informació del programa de la Mostra i l'estoneta que tenim per xerrar, us oferirem el que en vàrem extreure. També hem fet un estudi una mica més ampli sobre els tuaregs, per la curiositat que despertaren en el poble de Sant Llorenç.

Pel que fa referència al grup de Sardenya, es constituí l'any 1979, per un grup de joves animats per la determinació de conservar, valoritzar i transmetre el ball tradicional local.

En aquests anys, fidels a l'esperit que els va dur a formar el grup, han anat donant a conèixer els balls i vestits populars de la seva localitat, Orune, ja sia per Itàlia, com per tot un seguit de festivals de diferents països. Durant les seves actuacions acostumen a presentar el vestuari que, a principis d'aquest segle, duia la gent els dies de festa a Orune. Dels homes destacarem la camisa blanca de lli *sa linza*, el guardapits de vellut blau o de tela vermella *su solapadu*, calçons de davall de lli blanc *sos carzones de tela* i calçons de damunt de llana negra *sos carzones oresi*.

De les dones cal destacar la camisa de lli *sa linza*, un cosset de drap vermell brodat amb fil d'or o d'argent, *su corittu* o un gipó de vellut marró *su ziponette*, les falces de drap negre decorades amb brodats multicolors *sa tunica*, un davantal de ras negre *s'ardetta*, acabant amb un mocador pel cap *su scialletto*. El vestuari de festa femení va cordat amb botonada d'or i du un rosari de corall.

Els balls més tradicionals que el grup ens oferí foren: Su Dillu, Sa Lìzera, Su Seriu, Su Passu Torradu, Su

Lestru i S'Orunesu.

Del grup de tuaregs destacà en primer lloc que no són un grup folklòric tal i com l'entenem nosaltres, sinó un grup de gent que ens mostra la seva realitat cultural actual.

El vestuari i els balls d'aquest grup són la vestimenta que utilitzen normalment en els seus quefers diaris i les seves danses són les que quotidianament serveixen per entretenir les llargs vetlades vora el foc del desert.

Els tuareg (targui, en singular) són un poble nordafricà de raça bereber, del desert del Sahara, que es caracteritza per una estatura elevada d'un metre setanta-cinc de mitja, pell morena i cabells i ulls obscurs.

Protegits per muntanyes i pel desert han conservat la seva llengua (tamahaq) i la seva civilització. Els tuareg es distingeixen de les altres cultures per les seves costums.

Vesteixen unes llargues túniques

per protegir-se del sol i del vent. Els nens porten el cap rapat i quan són adolescents es fan trenes. Els adults es tapen la cara amb un vel negre o blau; és un senyal de respecte i mai es destapen davant un estrany o davant un membre important de la família; per menjar es passen la mà per davall el vel.

Normalment es vesteixen amb colors obscurs com el blau. Als tuareg se'ls anomena "homes blaus" perquè el color de les teles es destenyeix sobre la seva pell.

Només s'instal·len en el Sahel, que limita el desert del Sahara, o en les muntanyes de l'Air o del Hoggar. Crien dromedaris, cabres, ovelles i zebús; han de desplaçar-se amb freqüència per trobar pastures que els seus ramats necessiten, per això duen una vida nòmada.

Viatgen amb les seves tendes i amb els seus béns. Viuen en tendes i tots els habitants d'un campament són de la mateixa família, cada tenda està ocupada per un pare, una mare i els seus fills.

Quan els animals s'han acabat l'herba dels voltants, el cap del campament s'en va a localitzar una vall on hi hagi herba i després s'hi instal·len tots i hi passen uns quants dies.

La seva tenda és bastant senzilla, perquè s'han de desplaçar molt sovint. Consta d'unes trenta pells, cosides unes amb altres, i unes estakes de subjecció de fusta tallada. És tan baixa que no hi poden estar drets, tota la família dorm sobre una ampla plataforma, llevat dels nens que ho fan a la searena. La tenda és propietat de la dona. Hi ha una frase dels berebers que caracteritza la vida de les dones tuareg: *asri*, que vol dir: abandonar les riendes a un animal jove perquè faci el que vulgui. L'educació, la boda, arriba després

quan la dona ja ha trobat un home amb qui compartirà per sempre una nova tenda; en realitat no és per sempre sinó pel temps que l'escollit demostrï la seva virilitat.

La vida matrimonial és bastant rica en aventures eròtiques, que s'inicien en llargues vetlades de cançons en comú. El jove arriba cobert amb un vel, derramant perfum dels seus vestits i només pot deixar veure les mans. Les al·lotes sovint canvien les parelles, i els homes, gens propicis a fermar-se a ningú amb facilitat, ho troben molt natural.

Els nens a l'escola aprenen l'àrab i el francès i els seus pares els ensenyen l'escriptura targuí, que es dibuixa i es pot llegir de dalt a baix, de dreta a esquerra i d'esquerra a dreta. Consta de vint i quatre signes numídico-fenícies. Els himnes i poemes dels tuareg són encara avui monòtons i pobres.

Per jugar els nens dibuixen les petjades dels animals a l'arena, que els fa de pissarra, i intenten imitar els seus crits. Quan comença a fosquejar, escolten els poemes o les històries que contenen les dones al so d'una espècie de viola que s'anomena *imzad*.

Els tuareg cuinen a l'aire lliure; el seu menjar consisteix en una farineta de pomis o coques de blat, llet de cabra fresca o quallada i, a vegades, dàtils. Beuen molt de te, i quan un amic o un estranger arriba al campament tots en beuen tres tassons en senyal de benvinguda. Però la seva gran preocupació és trobar aigua. Cada matí les dones van a cercar-la al pou, a varis quilòmetres del campament, amb un odre que és fet amb pell de cabra i s'unta amb mantega per fer-lo impermeable. Per omplir-lo cal baixar-lo uns seixanta metres. En esser ple arriba a pesar 40 kg, i només pot alçar-lo la força d'un dromedari o de varis homes. La dona ha d'esperar torn perquè pastors d'altres campaments

també van a buscar-n'hi. El pou és un lloc on es reben les notícies d'altres nòmades. De tornada, les dones recullen llenya per encendre foc i per cuinar. No arriben al campament fins a la tarda on les reben amb alegria perquè els faltava aigua des de la nit passada.

El targuí ferrer també es nòmada, visita els campaments per torns i sempre està al corrent dels darrers esdeveniments; és molt destre en el maneig de l'encrusa, de la pinza i de la manxa, i fabrica objectes de metall i de fusta: espases, llances, ganivets, raspalls de dents, joies molt boniques, etc. Els anells tenen una petita cavitat amb una tapa, on hi guarden els perfums i els polvets. Al ferrer l'ofici l'hi ha ensenyat el seu pare, i ell l'ensenya al seu fill i la seva muller decora el cuir.

El dromedari és una peça molt valorada pels tuaregs i és indispensable perquè és capaç de recórrer 50 km i carregar 150 kg en un dia i en pot estar uns quants sense beure. Només té una gepa, on hi guarda la reserva de grassa, que s'esgota durant el viatge; llavors ha de

beure molt i descansar alguns dies. Es nota perquè la gepa torna molla. I no només serveix pel transport: la femella dona llet i els excrements s'utilitzen per a les fogueres.

Els tuaregs es guien per algun arbre sec o per un caramull de pedres o roques. El vespre, per la posició de les estrelles, però no sempre fan el trajecte en un sol dia i llavors passen la nit baix les estrelles, a la serena. El desert del Sahara és un lloc calent on hi fa fred i les seves robes amb penes els protegeixen. Al vespre la temperatura baixa de 50° a 0°C en poc temps, i per encalenticar-se es tapen amb mantes i beuen te.

Els tuaregs no coneixen lloc de culte ni de meditació i no es preocupen de les tombes ni pensen un sol moment en els morts. Antigament el seu poble era ric i poderós, temut i honorat en un gran territori, i si els pregunten sobre la font de les seves riqueses responen *rezzou*, que significa "pirateria". El seu lema era "mata o te mataran". No coneixen la compassió ni els impressiona la mort, enc que sia la d'un parent. Ràpidament treuen el mort de la tenda, li tapen els ulls, li trenquen els ossos, en fan un paquet i el duen enfora.

La seva fama en el món àrab com a criadors de dromedaris ràpids no els bastava per adquirir el que necessitaven amb la venda, així que robaven el que podien i compraven llana blava recamada d'or del Sudan, teles de coures, pomades perfumades d'Egipte i armes.

La vetlada acabà amb ball de bot, animat per Tramudança i l'amo en Rafael de sa Fontpella.

Volem encoratjar a l'Ajuntament de Sant Llorenç a què segueixi patrocinant aquestes vetlades interculturals i al grup Aires Solleric, que cada any pensa en el poble de Sant Llorenç perquè pugui gaudir d'un espectacle carregat de colors, músiques, sons, balls, folklore, costums, tradicions, ...

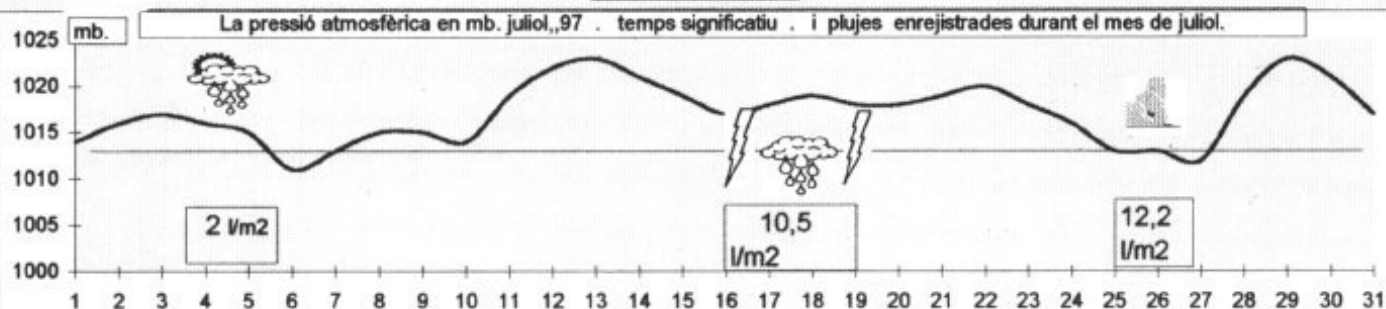
Joana Domenge i Maria Febrer

El temps de l'agost

24 (208)

CAN XESC, ESTACIÓ PLUVIOMÈTRICA B 480 S. LLORENÇ DESCARDASSAR AGOST 97

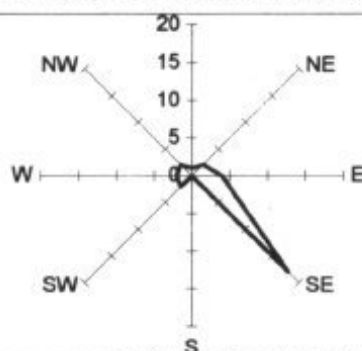

DADES DEL 97

cel serè	20
cel núvol	9
cel cobert	3
gelades	0
calabruix	0
boires	0
tempestes	6
temp. max.	36
temp. min.	14,4
temp. mitjana	25,3
temp. max. mitja	30,6
temp. min. mitja	20
pluja S. Llorenç	24
pluja acumulada	167,3

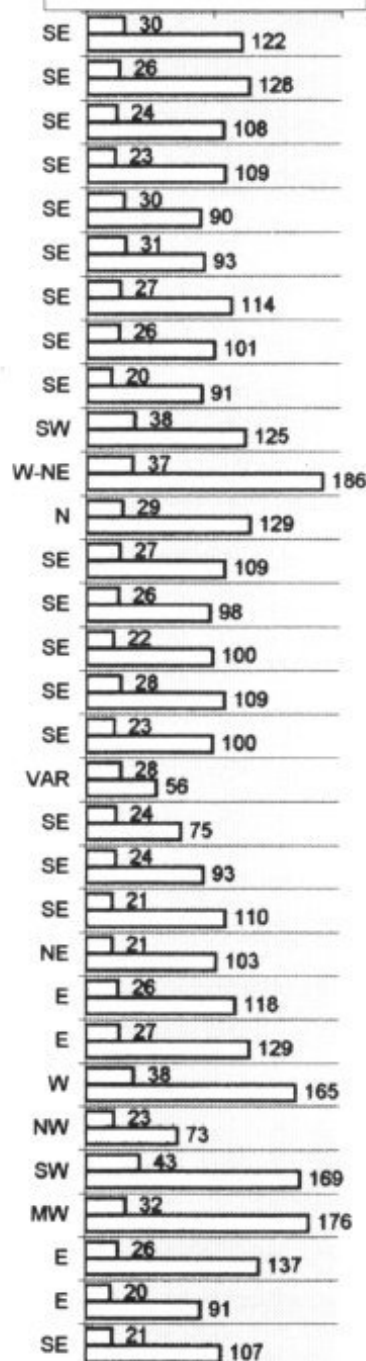
L'agost, meteorològicament parlant mantingué dins uns valors normals.

El fenomen més destacable és se temperatura màxima de 36°C. que es gegistrà el dia 9 d'agost debut a una entrada d'aire de procedencia nortafriana.

Els vents més dominants al mes d'agost

EL VENT

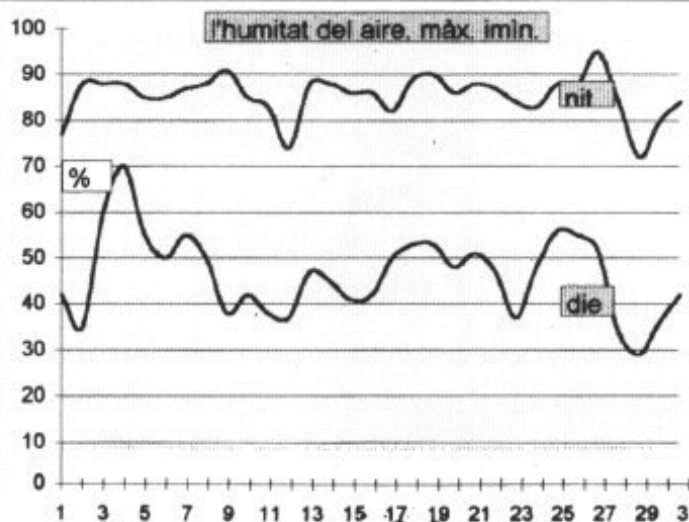
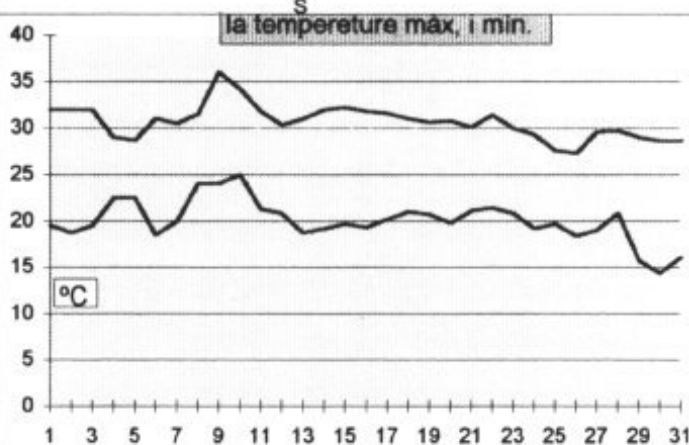
Barres curtes (vel. màx. k/h.)
Barres llargues (kms. amb 24 hor.)

DADES DEL 96

cel serè	12
cel núvol	15
cel cobert	4
gelades	0
calabruix	0
boires	1
tempestes	2
temp. max.	34
temp. min.	14
temp. mitjana	25
temp. max. mitja	30
temp. min. mitja	19
pluja S. Llorenç	19
pluja acumulada	307

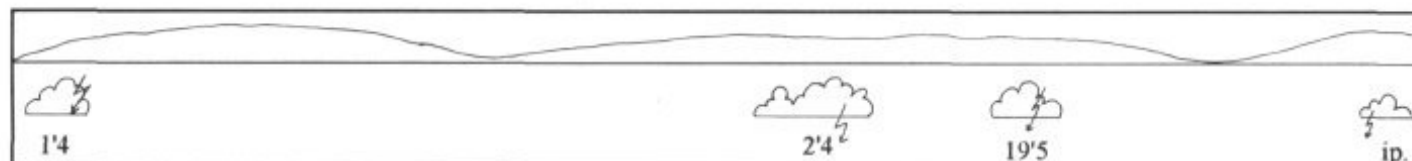
La pluja

S. Llorenç	24,7
S. Fontpella	28,5
S. Planes	46
S. Roca	22
S. Vives	27
Infern	23
S. Surede	19,5
Es Recreo	49

CA'N XESC-Estació pluviomètrica B 480 Sant Llorenç des Cardassar

DADES DEL 97

Cel serè	12
Cel nuvolat	13
Cel cobert	05
Gelades	-
Calabruix	-
Boires	-
Tempestes	05
Temperatura màxima	32'1
Temperatura mínima	15'1
Temperatura mitja	23'1
Temperatura màxima mitja	27'9
Temperatura mínima mitja	18'4
Pluja a Sant Llorenç	23'3
Pluja acumulada de l'any	190'6

DADES DEL 96

Cel serè	03
Cel nuvolat	19
Cel cobert	08
Gelades	-
Calabruix	-
Boires	02
Tempestes	08
Temperatura màxima	29
Temperatura mínima	11'5
Temperatura mitja	19
Temperatura màxima mitja	24'4
Temperatura mínima mitja	13'7
Pluja a Sant Llorenç	92'7
Pluja acumulada de l'any	399

LA PLUJA (setembre 97)

Son Costes	41
Son Roca	32
Sant Llorenç	23'3
Son Carrió	15'5
Son Sureda	15'5
Sa Fontpella	7'5
Infern	7
Ses Planes	4
Son Vives	17
Es Recreo	2

EL VENT

dia	dir	vel màx	kms/dia
1	SE	32	120
2	NE	35	150
3	NW	23	89
4	N	23	85
5	SE	19	71
6	SE	19	87
7	NE	24	102
8	NE	26	140
9	SE	23	79
10	SW	26	113
11	SE	23	82
12	SE	23	78
13	VAR	24	87
14	NE	27	165
15	NE	29	137
16	NE	29	115
17	E	24	91
18	E	23	112
19	SE	21	77
20	VAR	27	74
21	VAR	18	57
22	N	23	108
23	NW	19	72
24	VAR	23	64
25	E	18	76
26	E	20	99
27	SE	19	94
28	E	26	123
29	SE	29	169
30	E	26	167

Els refranys són dites populars que expressen l'experiència de molts d'anys, i aquell que diu que "El septiembre o seca las fuentes o se lleva los puentes", pareix que, enguany, ens afecta amb allò de què "seca las fuentes"; així i tot, encara que faci falta que ploqui no hem de perdre l'esperança, perquè, com tots sabem, a vegades plou més en una setmana que en mig any.

El temps és loco i no té trem-pador. En teoria és bo d'entendre i a la pràctica és mal de controlar. Els homes del temps asseguren que tenen més d'un 70% d'encerts, però això s'ha d'entendre de manera general i mesurant grans extensions. Localment la cosa és molt diferent, per això quan ens informen del temps que farà demà sempre ho hem d'agafar d'una forma general per totes les Illes, sense pensar que facin un pronòstic local; és com aquell colomista que fa volar coloms i sap que més prest o més tard s'acabaran posant damunt la teulada, però mai no sap damunt quina teula posaran els peus. La comparança és un exemple de les previsions meteorològiques de tardor, que encara són més difícils perquè en la majoria dels casos es tracta de xàfecs aïllats.

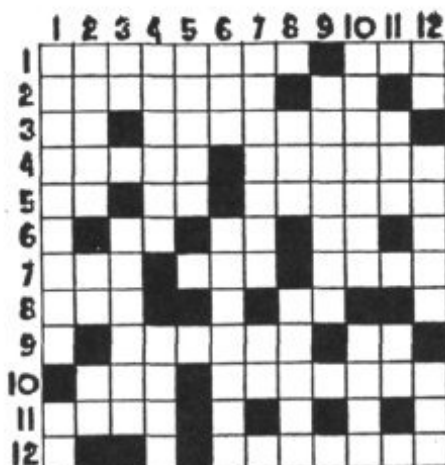
Per feticultatats tècniques de darrera hora hem confeccionat la pàgina del mes de setembre de forma manual, però els comptes són tornar seguir amb el sistema anterior, i, si pot ser, encara millorar-lo.

Xesc

MOTS ENCREUATS

Horitzontals: 1.-Acció de pedalar.

Allò que hom diu. 2.-Persona que viu a un erm. Nota musical. La segona. 3.-Nota musical. Excepcional. 4.-Esclau dels lacedemonis. Ballar. 5.-Nota musical. Terminació verbal. Entonació. 6.-Símbol de l'oxigen. Mig atac. Símbol de l'alumini. El principi d'adagi. Consonant. 7.-Branca tallada de l'arbre. Planta perenne de la família de les liliàcies, conreada als horts, d'olor molt forta. Mamífer rossegador. 8.-Meva. Cinquanta. Nota musical. Consonant. 9.-Nom de lletra. Ramat d'animals de pastura. Metall groc. 10.-Aparell per assecar figues. Natural del Japó. 11.-Taula coberta de sorra fina, usada per a dibuixar. La primera. Símbol del sofre. Un. Nom de lletra. 12.-Consonant. Res. Que ha sortit bé.

Verticals: 1.-En forma de peu. Cara del dau marcada amb un punt. 2.-Pla petit al cim d'una muntanya. Crit de dolor. Al rev., símbol del bari. 3.-Nom de lletra. Símbol de l'oxigen. Cap de corda que serveix per a amarrar-hi les naus. 4.-En forma de mata. Badia petita. 5.-Xuclar. Nom de lletra. Símbol del bor. Al rev., nom de la setena lletra de l'alfabet grec. Tenir gust d'all. 7.-Dard petit. Déu egipci. Vocal. 8.-La primera. Nom de diferents unitats de longitud emprades per als teixits i fils. Espai de temps trascorregut. 9.-Xaranga. La quarta. Símbol del iode. 10.-Ball popular del País Valencià. Sardònica. 11.-La tercera. Mitja tasca. Consonant. Nota musical. Nom de lletra. 12.-Nom de lletra. Sortejar. Sis més un.

Solució**Horitzontals:** 1.-Pedalada. Dit. 2.-

Eremita. Fa. E. 3.-Do. Aberrant. 4.-Ilota. Dansar. 5.-Fa. Ar. Émfasi. 6.-O. At. Al. Ad. F. 7.-Ram. All. Rata. 8.-Mia. L. La. R. 9.-E. Rabera. Or. 9.-Arn. Japonès. 11.-Àbac. A. S. I. E. 12.-S. O. Recixit.

Verticals: 1.-Pediforme. As. 2.-Erola. Ai. Ab. 3.-De. O. Amarra. 4.-Amatat. Ancó. 5.-Libar. A. B. 6.-Ate. Allejar. 7.-Dardell. Ra. E. 8.-A. Ram. Lapse. 9.-Fanfara. O. I. 10.-Dansada. Ònix. 11.-I. Tas. Te. Re. I. 12.-Te. Rifar. Set.

BROU DE LLETRES

T O B C G J L I H F M E D
C C A S S E R O L A P T R
B U O I H K F I N E B D A
R L L J A C G O N O A R D
S L P L L M N T E O C S
T E E B E O L L A D C A R
N R Q D B R N I A O E R M
A O F I N E A R R N L T C
L T G B I P I S E A F A R
L K L S T G T O T Q T A S
A R E N O X I E R G U T E
T H N E M A L T O T R D N
I J M S E L L O M S R G C
T O M A R B H D G K L X I
P T C A L A O B I V A L D

Apa, a cercar dins aquest brou de lletres els noms de deu aparells que podem trobar dins una cuina.

Solució

dora
nera, morter, olla, esmolles, tallant i gira-
Casserola, cullerol, cullera, perol, greixxo-

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Cuàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Urgències	061
Jutge	56 90 46
Clavegueram	81 03 59
S.M.O.E.	56 95 49
Ca ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA (oficines)	55 41 11
GESA (avaries)	84 33 33
Grua	55 03 44
Hisenda	55 35 11
Teatre de Manacor	55 45 49
Parròquia	56 90 21
Oficina Atur	55 20 81
Telèfon de l'esperança	46 11 12

Joieria Demenias

*l·listes
de
noces
i
objectes
de
regal*

*Doctor Caspall, 8
Pant Llorens*

Recuperem l'estació: que no es quedi en paraules

Quan ja ha passat quasi un mes d'ençà que acabaren les festes patronals i ja estam gaudint de les de la Mare de Déu Trobada, voldria fer un petit comentari sobre el què han estat aquestes festes, unes festes que possiblement es puguin considerar les millors en molts d'anys. Basta una ullada al programa perquè ens adonem que és així, un programa fet amb la mirada dirigida a l'ample ventall de sectors socials que componen la nostra ciutadania -de segur que algun n'hi haurà que no s'hi hagi trobat representat, però això ja se sap, és difícil conformar tothom-, que va saber respondre a la proposta de l'Ajuntament, assistint de manera quasi massiva a la majoria dels actes programats.

El començament no podia ésser més encertat. Em referesc al pregó, un pregó ple dels records que formen part de la nostra història més recent, uns records conduïts magistralment per una persona que si bé no va estar massa anys entre nosaltres -si mal no record foren set-, però que foren suficients per aconseguir l'estimació del poble. En referesc, naturalment, a l'ex-rector de la nostra parròquia, don Joan Rosselló, que aquest vespre, amb el seu *savoir fer*, va dibuixar una recordança de la seva estança en el nostre poble, i també va rememorar un llorençí que morí lluny del seu poble: el germà Clapés, un home popular que malgrat només vengués un parell de vegades cada any, va ésser un home que mai no va oblidar les seves arrels. I no tan sols això, sinó que lluny de la seva terra sempre va aprofundir en la recerca dels fonaments del nostre poble a través dels

petits fets quotidians. La figura de Francesc Clapés va ésser el punt més humà que don Joan Rosselló va expressar amb el pregó de les nostres festes patronals. I acabat el pregó la festa continuà.

Tot seguit es va procedir a la inauguració de les diverses exposicions: un ample ventall a gust de quasi tothom, escultura, pintura, filatèlia, tallers, art jove etc.

Pel que fa a les actuacions musicals i malgrat la fallida de Joaquín Sabina, hi ha que veure la gran acceptació que varen tenir, tant els Pets, com Jarabe de Palo, o l'habitual Tomeu Penya ompliren els recintes. El mateix es pot dir de la majoria dels altres actes programats i en especial al de la cursa nocturna, on la participació va rompre totes les previsions.

Però hi ha un acte que voldria ressaltar: l'intent de recuperar l'estació com a lloc d'esplai. L'adequació d'una zona tan significativa de la nostra memòria col·lectiva s'ha de considerar un encert -que seria una gran equivocació que no tingués continuïtat-, no tants sols en la festa en si mateixa, sinó com deia l'eslogan *Recuperem les nostres estacions*. Cal fer un esforç i recuperar la nostra estació definitivament perquè l'acceptació popular que va tenir aquesta fira-festa nocturna així ho demanda. Estic ben segur que la gran majoria de la gent que va acudir a la festa, en especial tota aquella que encara havia gaudir del tren o de la que simplement anava a l'estació a veure'l arribar o només per donar una ullada a la panoràmica del nostre poble hi estaria d'acord. Llàstima que

es deixassin construir les cases que hi ha al terraplè de la via i que avui tapen una bona part de la magnífica vista que es podia contemplar des de l'estació, però això ja no té remei.

Les festes d'enguany es poden considerar unes bones festes, si bé tot és millorable. Però dur a terme tot un programa tan extens com el que va preparar aquest any l'Ajuntament nostre suposa un esforç considerable, un gran esforç de tots el que feren possible que la festa fos tot un èxit, i que indubtablement sense aquest esforç realment no hagués estat així, no tant sols per els polítics, sinó per tota la gent que d'una manera o altra i totalment desinteressada col·laborà, ja sia els que munten les diverses exposicions, o organitzen els diferents actes, ja sia l'APA, SMOE, entitats culturals i esportives o simplement gent que sempre està disposada a col·laborar. Però d'una manera especial cal reconèixer l'esforç de la nostra brigada municipal i de la policia local que durant tots aquests dies han estat al servei d'un programa que ha permès que els ciutadans de la nostra vila poguessin gaudir d'unes festes que com es deia antany "han estan unes festes de pinyol vermell".

Enhorabona a l'Ajuntament i en especial al regidor de festes. Quan les coses es fan bé s'han saber reconèixer, talment com quan es fan malament, i baix del meu parer aquestes festes les coses han sortit bé; per això demanaria que l'any que ve com a mínim sortissin igual. Amèn.

Ignasi Umbert i Roig

TOT PER TU

LIFTING FACIAL I CORPORAL PER TAL DE COMBATRE LA FLACCIDESA I L'APARICIÓ DE RUES

**CARRER DE SANT LLORENÇ, 47
TEL. 838255**

NAIXEMENTS

* Dia 21 de juny va néixer un carrioner que ens havia passat per maia: en Sebastià Nicolau Morey, fill de n'Antoni i na Margalida. La nostra enhorabona.

* El dia 13 de juliol va comparèixer per aquesta vall de llàgrimes que és Sant Llorenç en Bernat Rosselló Ferragut, fill d'en Mateu i na Jerònima Elionor. Salut.

* El 17 de juliol va néixer un altre carrioner: en Miquel Sampol Bauzá, fill d'en Bartomeu i na Francesca. Molts d'anys.

* El dia 24 va tocar el torn a Pau Mesa Fernández, fill de n'Emilio i na Josefa, que viuen per Sa Coma. Salut.

* El 12 d'agost, també a Sa Coma, va néixer en Daniel Carrizo Degebrodt, fill d'en Juan Damián i na Kerstin. Endavant!

* Dia 14 d'agost va néixer a Sant Llorenç na Maria Antònia Sastre Galmés, filla d'en Pedro i na Maria Àngela. Que tot els sigui enhorabona i que la vegem casada.

* Just el dia abans havia nascut en Xavier Amer Sureda, fill d'en Jaume i n'Antònia. Enhorabona.

* Dia 21 d'agost n'Àlicia Díaz Riera va trobar que ja era hora de néixer, i els seus pares, n'Alonso i na Magdalena, es-taren alabats. Salut.

* El dia 26 va néixer a Sant Llorenç en Mateu Pont Sureda, fill de na Magdalena i en Jordi de Sa Farinera. Enhorabona.

* El dia 2 de setembre va veure la llum per primera vegada

una altra llorencina: na Isabel Alcázar Ordinas, filla d'en Vicente i na Catalina Enhorabona.

* El dia de la Mare de Déu va néixer a Sant Llorenç na Sophie Domenge de Cock, filla d'en Jaume i na Silvia. Enhorabona als parents, que és ben segur que estan alabats.

* Per acabar la tanda de naixements d'aquests mesos, el dia 19 de setembre va néixer a Sant Llorenç na Maria Antònia Pascual Roig, filla d'en Joan i na Margalida. Salut.

DEFUNCIONS

* Dia 22 de juny va morir a Cala Millor en Felix Edmund Heising, de 60 anys. Descansi en pau.

* El 3 de juliol, a Sa Coma, va morir en Kurt Adolf Benjamin Schmidt Wolf, de 78 anys. Al cel sia.

* El 18 de juliol, també a Sa Coma, va morir n'Anna Lang, de 66 anys. Descansi en pau.

* El dia 20 va morir a S'Illot en Roland Frebrel, de 44 anys. Al cel sia.

* Dia 20 d'agost va morir una llorencina: na Margalida Servera Alcover, de 76 anys. Descansi en pau.

* Dia 23 d'agost va morir a Sant Llorenç na Coloma Mascaró Jaume, a l'edat de 77 anys. Era la mare d'en Toni Roca. Que puguem pregar molts d'anys per ella.

* El 28 d'agost va morir a Cala Millor en Klaus Franz Fengler, de 70 anys. Descansi en pau.

* El 30 d'agost va morir a Son Carrió n'Antoni Rosselló Mas, de 77 anys. Que el vegem en el cel.

* El dia 6 de setembre ens va deixar n'Antoni Llinàs Riera, *Mec*, de malnom. Tenia 76 anys i deixa viuda, *na Martí*. Que puguem pregar molts d'anys per ell.

* El dia 22 de setembre va acabar la vida un altre llorenç: en Joan Bassa Jaume, a l'edat de 78 anys. Vivia al carrer de la Mare de Déu Trobada. Al cel sia.

NOCES

* Dia 5 de juliol es casaren la manacorina Isabel Maria Nadal Duran i el llorenç Pere Josep Galmés Soler, *Socies*. Enhorabona

* El 23 d'agost ferent l'esclafit na Francesca Massanet Sureda, llorencina, i en José Fco. Pérez Sánchez. Salut.

* El 20 de setembre es casaren n'Aina Mª Calafat Artigues i en Jaume Bassa Burgdorf. Enhorabona.

Bel Nicolau i Aina Simonet

